

ΜΑΙΡΗ
ΚΟΝΤΖΟΓΛΟΥ

*Το μέλι
το θαλασσινό*

ΜΕΤΑΙΧΜΙΩ

*Ε*κατό δισεκατομμύρια ακούραστοι νευρώνες.
Κάποιοι από αυτούς μεταφέρουν μια πληροφορία από άλλα κύτταρα, κάποιοι τις επεξεργάζονται, άλλοι δίνουν εντολές ασταμάτητα.

Τι να είναι; Μήπως φως; Όχι, όχι. Ο αμφιβληστροειδής δεν έχει δεχτεί κανένα φωτεινό ερέθισμα. Σκοτάδι.

Ήχος; Λες να είναι ήχος; Ούτε αυτό. Το ακουστικό νεύρο δεν διεγέρθηκε από κανένα κύμα.

Νανουρίζεται πάλι από τη σιωπή, βουλιάζει στη θάλασσα του ασυνείδητου.

Ένα κύμα. Μια μικρή σπρωξιά από τον οσφρητικό βολβό. Φτάνει στην ακτή του εγκεφαλικού φλοιού. Ταράζονται τα διεγερμένα οσφρητικά κύτταρα. Μυρωδιά. Είναι μια μυρωδιά!

Ανοίγει τα μάτια. Ξέρει πως είναι μια καινούργια μέρα. Βαριέται.

Βρίσκει παρηγοριά στον υπνοξύπνο της – από παιδί το λέει έτσι.

Σ' αυτή την κατάσταση ελέγχει τις σκέψεις της, ελέγχει και τα όνειρα.

Τα ανακατεύει, δίνει προτεραιότητες, επεμβαίνει στην εξέλιξή τους. Τέλεια! Είναι η κυρίαρχος των ονείρων!

Το σπίτι βρισκόταν στους λόφους, πάνω από τη θάλασσα. Μόνο του, κρυμμένο από χιλιάδες λεμονιές, που της άρεσε να τις λέει λεμονόδεντρα γιατί ήταν τεράστιες, πολύ μεγαλύτερες από όσο γίνονται συνήθως. Χιλιάδες; Αυτή έτσι νόμιζε τότε. Πιθανότατα ήταν

πολύ λιγότερες, αλλά ποιος μετράει τις λεμονιές όταν είναι δέκα χρονών;

Ήταν ένα Πάσχα που ξεχάστηκε μέσα στον Μάη. Σ' έναν Μάη-αφετηρία για πρωτόγνωρα συναισθήματα, συμπεριφορές και καταστάσεις. Όλων τους. Τότε ξετυλίχτηκε ένα κουβάρι που κανείς δεν ήθελε να αγγίξει. Ή δεν ήξερε πώς. Και ύστερα ξανατυλίχτηκε με αγάπη. Αφού πέρασε μέσα από τον πόνο. Γιατί αυτά πάνε σχεδόν πάντα μαζί, τότε το έμαθε και έγινε λίγο πιο σοφή.

Άνοιξη λοιπόν και με μαλλιά αχτένιστα, φόρεμα που άστραφτε στον ήλιο σαν διαφήμιση απορρυπαντικού και γδαρμένα γόνατα—δεν ήταν δα και το πιο φρόνιμο κοριτσάκι της τάξης της— έτρεχε και έκλαιγε ανάμεσα στις ανθισμένες λεμονιές. Αυτό της έλεγαν να κάνει το πείσμα και ο θυμός της. Επίσης έτσι είχε δει σ' ένα έργο στην τηλεόραση να τρέχει μια πανέμορφη ξανθιά ηθοποιός όταν χώρισε με τον καλό της. Και το κυριότερο; Μ' αυτό τον τρόπο ανέμιζε περισσότερο το φουστάνι της – και της άρεσε να το βλέπει γυρνώντας το κεφάλι της πίσω, με κίνδυνο να πέσει και να ξανασημαδέψει τα αδύνατά της γόνατα.

Α, ρε μάνα. Πόσες φορές δεν μου είπες ότι μια όμορφη κοπέλα είναι κρίμα να έχει σημάδια στα γόνατα; Η μίνι φούστα είχε μόλις ανατείλει και ο πανικός εστιαζόταν στην εμφάνιση των γονάτων. Πού να φανταζόμασταν πως σύντομα οι φούστες θα ανέβαιναν ακόμη παραπάνω.

Δεν θυμάται πια τι ώρα ήταν, όμως είχε περάσει πολύς καιρός από τότε που ήπιε το γάλα της –αλλιώς μετρούσε ο χρόνος τότε–, το ήπιε με τα απαραίτητα κλάματα και απειλές και έφαγε τη μισή φέτα με βούτυρο. Την άλλη μισή την είχε ταΐσει, κρυφά εννοείται, στον αλλήθωρο σκύλο του παππού της, τον Έκτορα.

Από τότε δεν ξανασυνάντησα παρόμοιο σκύλο. Θα ήταν πράγματι σπάνιο φαινόμενο, αλλά εκείνα τα χρόνια ένας αλλήθωρος σκύλος ήταν το πιο φυσικό πράγμα στον κόσμο. Άσε που, μεγαλώνοντας, κάθε φορά που συναντούσα άνθρωπο με στραβισμό (ο όρος προστέθηκε αργότερα στο λεξιλόγιό μου), πρώτα ερχόταν στον νου μου «Έκτωρ» και μετά «Σ' αγαπώ».

Στο σπίτι δεν ήθελε να γυρίσει. Ήταν πληγωμένη. Όλοι μα όλοι της φέρονταν σκληρά. Δεν την αγαπούσε κανείς. Κανείς απολύτως! Εκτός από την Ελευθερία, βέβαια, τη θεία της.

Μόνο εκείνη. Και πιο πολύ δεν γινόταν.

Η Τετερία της, που το κανονικό της όνομα δεν μπορεί κανείς να το πει όταν είναι δύο χρονών (α, ναι, μίλησε πολύ νωρίς και από τότε δεν το έκλεισε), ήταν κουτσή. Όπως μάλιστα άκουσε κάποτε, κρυφάκουσε για την ακρίβεια, έτσι γεννήθηκε, λες και χτύπησε μέσα στην κοιλιά της μάνας της και πώς να βάλουν το πόδι της στον γύψο;

Θεία και ανιψιά έμοιαζαν πολύ. Αυτό το παρατηρούσε και το σχολίαζε ο καθένας με τον τρόπο του:

Ο παππούς με συγκρατημένο φόβο. Για κάποιο λόγο θεωρούσε την Ελευθερία «θεία δίκη» για μια μεγάλη αμαρτία του και λυπόταν που η τιμωρία χτύπησε την κόρη του και όχι τον ίδιο.

Η γιαγιά, που κι αυτή θεωρούσε την Ελευθερία «θεία δίκη» για ένα δικό της μυστικό που μαύριζε τη ζωή της, η γιαγιά παρατηρούσε την ομοιότητα με δοξολογίες προς τον Ύψιστο. Ευτυχώς η εγγονή δεν ήταν κουσουρλού σαν την κόρη της και δεν θα τραβούσαν τα ίδια.

Ο μπαμπάς της –που θεωρούσε την αδερφή του λίγο λοξή, κι ας μην το είχε πει ποτέ– σχολίαζε την ομοιότητα με κάποιο φόβο, ανησυχούσε μήπως και η κόρη του προέκυπτε παράξενη όπως η αδελφή του.

Η μαμά της, που αγαπούσε την κουνιάδα της με ίσες δόσεις οίκτου και θαυμασμού, μιλούσε για την ομοιότητα με επιφυλακτικό καμάρι. Και οι δυο ήταν όμορφες και έξυπνες, μακάρι η κόρη της να γινόταν σαν την Ελευθερία. Αφού είχαμε εξασφαλίσει πως είχαμε αποφύγει την αναπηρία.

Μόνο αυτή και ο αδερφός της, που έπαιρνε επίσης μεγάλη μερίδα αγάπης από την Τετερία –αλλά όχι και του λέοντος, διευκρίνιζε η μικρή–, μόνο αυτοί οι δυο αγαπούσαν την Ελευθερία χωρίς να τους βαραίνει κανένα μυστικό, εκτός ίσως από κάποια καλά κρυμμένη αταξία, και χωρίς να φοβούνται οτιδήποτε.

Τα δυο παιδιά αγαπούσαν την Τετερία γιατί τους τραγουδούσε με τη σχεδόν παιδική φωνή της τραγούδια για σύννεφα και αστέρια, για τον πρίγκιπα Κεμάλ της Ανατολής τα μέρη, για αγάπες που είχαν γίνει δίκωπα μαχαίρια. Τραγούδια φουλ στον πόνο και στον έρωτα, που καμία σχέση δεν είχαν με τα χαζοτραγούδα που λέγανε στα μικρά παιδιά για κοκοράκια και σκυλάκια στα παζάρια και άλλες αηδίες.

Έτσι, το κοριτσάκι από μικρό είχε καταλάβει ότι ο έρωτας είναι μεν όμορφος, αλλά πονάει πολύ και τον φανταζόταν σαν την κόκκινη ένεση που της έκαναν τότε που αρρώστησε από βρογχοπνευμονία. Η ένεση στην αρχή την είχε θαμπώσει, κατακόκκινη και λαμπερή, να χαίρεσαι να τη βλέπεις, ένα στολίδι, αλλά όταν της την έβαλαν... τι πόνος, Παναγίτσα μου, ήταν εκείνος!

Επίσης, εκτός από τα ωραία τραγούδια, η Τετερία δεν τους μάλωνε ποτέ. Και το καλύτερο; Τους κερνούσε ζαχαρωμένες λεμονάδες σε μεγάλα ποτήρια, που μέσα έσταζε μια δυο σταγόνες κόκκινο βερμούτ. Κα-τα-πλη-κτι-κές!

Ξαναξύπνησε. Αυτή τη φορά οριστικά, έτσι πίστεψε. Μια ευωδιά λεμονιού ήταν διάχυτη στο δωμάτιο. Σίγουρα κάποιος ετοίμαζε τσάι με λεμό-

νι για το πρωινό. Κοίταξε το ρολόι στο γραφείο απέναντι από το κρεβάτι της. 06:50. Ο άντρας έλειπε από δίπλα της. Γύρισε από την άλλη πλευρά και αγκάλιασε το άδειο μαξιλάρι· ήταν κρύο. Μα τι ώρα σηκώθηκε;

06:51. Δεν σφάζανε... Μπορούσε να κοιμηθεί τουλάχιστον άλλες δύο ώρες. Ή να κάνει ότι κοιμάται, για να σκεφτεί.

Και γιατί να κάνει ότι κοιμάται; Από ποιον θέλει να κρυφτεί; Γιατί, όσες φορές θέλει να σκεφτεί και να μείνει μόνη με τον εαυτό της, πρέπει να κάνει ότι κοιμάται;

Γιατί να μη σηκωθεί τώρα αμέσως και να κρεμάσει έξω από την πόρτα της ένα «Παρακαλώ, μη με ενοχλείτε, σκέφτομαι»; Όχι, όχι «παρακαλώ». Θα κρεμάσει:

«ΜΗ ΜΕ ΕΝΟΧΛΕΙΤΕ! ΣΚΕΦΤΟΜΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΦΩ».

Η παραλία. Άμμος και θάλασσα. Ο ήλιος μόλις έχει ανατείλει και προσπαθεί να σκαρφαλώσει στον ουρανό ενώ τεντώνει τις ακτίνες του να ξεμουδιάσουν. Η θάλασσα ριγεί από την πρώτη επαφή.

Ανεβαίνει δυο θεόρατα σκαλιά στον ουρανό και, μόλις φτάνει στο κέντρο, ρίχνει το βλέμμα στην παραλία. Ερημιά πιο βαριά και από εκατό τόνους σίδερο. Και ησυχία απόλυτη. Ούτε ένα «γλουπ» από κάποιο ψάρι που πήδηξε έξω από το νερό ούτε ένα «τσικ» από κάποιο ξερό φυλλαράκι που πατήθηκε από το μικροσκοπικό πόδι εντόμου.

«Μμμμμμμμμ... μμμμμμμμ... μμμμμμμ...»

Τι να είναι; Ποιος μουρμουρίζει το τραγουδάκι αυτό; Γιατί δεν μπορεί να ξεχωρίσει τα λόγια; Στρέφει τα χρυσά μάτια χαμηλά και κοιτάζει προσεκτικά. Μια κουκκίδα. Μια τόση δα κουκκιδίτσα που τραγουδάει γλυκά.

Πλησιάζει ο μεγαλειότατος στην παραλία και βλέπει τώρα καθαρά το κοριτσάκι. Έχει στα μαλλιά ένα στεφανάκι με άσπρες μαρ-

γαρίτες και κρατάει στα χέρια του ένα μεγάλο βιβλίο. Πολύ μεγάλο για το μπόι του, πολύ βαρύ για το λιγνό του κορμάκι. Κι όμως το παιδί το μεταφέρει σαν να κρατάει ένα πούπουλο, μια πασχαλίτσα, ένα κομμάτι κλεμμένο γλυκό.

Το ακουμπάει προσεκτικά στην αμμουδιά και βγάζει από την τσέπη της κόκκινης ποδίτσας που φοράει ένα σποράκι. Το κοιτάζει μέσα στη χούφτα της, του δίνει ένα απαλό φιλί, ύστερα σκάβει μια λακκουβίτσα στην άμμο και το θάβει. Παίρνει από τη θάλασσα νερό με τα χέρια της και το ρίχνει πάνω στο μικροσκοπικό λοφάκι που έφτιαξε.

Το παιδί δεν έθαψε το σπόρι. Το φύτεψε στην άμμο.

Μετά ανοίγει το βιβλίο και αρχίζει να διαβάζει.

Σηκώθηκε σαν υπνωτισμένη, άνοιξε τις κουρτίνες—μάλλον έβρεχε έξω, ήταν πολύ σκοτεινά—, κάθισε μπροστά στον υπολογιστή και παραμέρισε τα γραπτά που έπρεπε να διορθώσει.

Το γαλάζιο φως από την οθόνη του υπολογιστή που πλημμύρισε το σκοτεινό δωμάτιο ήταν το τελειωτικό χτύπημα. Έπρεπε να τα καταγράψει όλα. Όπως έγιναν και όπως τα έζησε τότε...

Από πού να αρχίσει; Σκόρπιες σκέψεις τής έρχονται, λες και ακόμη βρίσκεται στον υπνοξύπνο. Θα τα βάλει σε μια σειρά. Πρέπει να τα βάλει σε μια σειρά. Δεν μπορεί αλλιώς.

Είναι μόνο δέκα χρονών...

Οι κυρίες προηγούνται.
Χαίρετε.

Ονομάζομαι Δήμητρα και από εδώ ο δίδυμος αδερφός μου, ο Μάριος. Όταν ήμασταν πολύ μικροί και η μαμά μάς έλεγε παραμύθια για να κοιμηθούμε, ένα ήταν το αγαπημένο μας: το παραμύθι με τα δύο σποράκια που βρέθηκαν την ίδια ώρα στην κοιλιά της μανούλας τους και γίνανε δυο μωρά που για εννιά μήνες μεγάλωναν μαζί, πλάι πλάι, και το ένα άκουγε μόνο την αναπνοή του άλλου! Και η μαμά τελείωνε το παραμύθι της λέγοντας: «Ό,τι και να γίνει, εσείς θα είστε πάντα πιο αδέρφια από τα αδέρφια».

Ο «πιο αδερφός μου» λοιπόν είναι δίδυμος, αλλά από διαφορετικό σάκο. Τι σημαίνει αυτό; Ότι δεν μοιάζουμε καθόλου, όπως έχουμε υποχρέωση σαν δίδυμα! Τουλάχιστον εξωτερικά.

Αυτός είναι ψηλός, στρουμπουλός, έχει ξανθά σγουρά μαλλιά και γαλάζια μάτια. Είναι όμορφο και δυνατό παιδί και όλοι τον φτύνουν για να μην τον πιάσει το μάτι. Εγώ –ευτυχώς, γιατί έτσι γλιτώνω το φτύσιμο– είμαι κοντή και αδύνατη. Όταν λέμε αδύνατη, εννοούμε πολύ αδύνατη, αφού ποτέ, όπως επιμένουν να επαναλαμβάνουν οι γονείς μας, δεν έχω φάει κανονικά και αυτά που πρέπει.

Δηλαδή δεν μου αρέσει το γάλα, το κρέας, τα λαχανικά και τα φρούτα. Επίσης δεν έχω δοκιμάσει ποτέ σοκολάτες και καραμέλες,

πράγμα περίεργο για παιδιά, όπως γκρινιάζουν όλοι. Σχετικά δε με τις σοκολάτες, να μου θυμίσετε μετά να σας πω κάτι, εντάξει;

Έχω καστανά ίσια μαλλιά που δύσκολα πιάνονται σε κοτσίδα γιατί γλιστράει μονίμως το κοκαλάκι.

Το μόνο που κάτι κάνει είναι το λαστιχάκι, αλλά η μαμά μου λέει ότι θα κάνω ψαλίδα όταν μεγαλώσω και γι' αυτό το αποφεύγουμε συστηματικά. Η δε ψαλίδα, αν και δεν την έχω δει ποτέ μου, πρέπει να είναι κάτι πολύ κακό. Έτσι, κυκλοφορώ πάντα με μαλλιά αχτένιστα, εκτός και αν κάποιος, συνήθως η θεία μου, τα φροντίσει για πολλή ώρα. Λένε ότι έχω ωραία μελιά μάτια, δηλαδή στο χρώμα του μελιού, το οποίο επίσης σιχαίνομαι. Το μέλι, όχι το χρώμα. Πάλι καλά που τα μάτια μου δεν έχουν χρώμα «βουτυρί» ή «ψωμιδί». Όπως καταλαβαίνετε, το ψωμί με μέλι και βούτυρο είναι ένα από τα μαρτύριά μου.

Α, και κάτι άλλο! Έχω αδύνατα γόνατα. Και μ' αυτό ασχολούνται όλοι. Αδύνατα γόνατα και συνεχώς σημαδεμένα από τα διάφορα πεσίματα. Γιατί τρέχω πολύ και γρήγορα. Περνάω και τα αγόρια της τάξης στο τρέξιμο. Είναι τόσο κακό λοιπόν αυτό; Σχετικά με τα γόνατα, εννοώ. Γιατί τα αγόρια πολύ καλά κάνω και τα περνάω!

Και ο Μάριος και εγώ είμαστε δέκα χρονών. Θα μου πείτε περιττή η διευκρίνιση, αφού είμαστε δίδυμα. Ε, καλά τώρα... Ξέρω εγώ τι σας λέω. Ακόμα και ο μπαμπάς και η μαμά κάνουν αυτό το λάθος, και μερικές φορές λένε «ο μεγάλος» ή «η μικρή». Πότε θα μάθουν ότι τα δίδυμα είναι ί-δια... Ί-δια.

Είπαμε ότι εξωτερικά δεν μοιάζουμε. Αν καθίσω όμως να γράψω σε πόσα πράγματα μοιάζουμε, δεν θα μας φτάσουν *σοόλες* οι σελίδες από εκατοντάφυλλο τετράδιο – που ακόμη δεν έχω, γιατί πάω στην Δ' δημοτικού, αλλά τα βλέπω στο βιβλιοπωλείο και πολύ μου αρέσουν.

Για να μην ξοδεύω τις σελίδες του εικοσάφυλλού μου λοιπόν, ορίστε μερικά μονάχα από τα πολλά που αρέσουν και στους δυο μας.

Λοιπόν: τρέξιμο, κρυφτό, μαξιλαροπόλεμος, κωλοφωτιές –πυγολαμπίδες τις λέει η μαμά, αλλά εμείς επιμένουμε στο ελαφρώς σκανδαλιάρικο όνομα–, κεράσια, βατραχοπέδιλα, «Μικρός Ήρωας» και «Μικρός Σερίφης», «Ντένις ο Τρομερός» και «Ταξίδι στα Άστρα» στην τηλεόραση, σιρόπι για τον βήχα με γεύση φράουλα, μορταδέλλα Πασσιάς στο τενεκεδένιο κουτί –εγώ δεν την τρώω, μόνο το κουτί μου αρέσει– και σοκολατάκια μαργαρίτες. Τα σοκολατάκια αυτά τα κερνούν στις γιορτές και είναι το μόνο σοκολατένιο πράγμα που μου αρέσει.

Δεν μου το θυμίσατε, όπως σας το ζήτησα, το θυμήθηκα από μόνη μου. Αφού λοιπόν παραπονιούνται όλοι ότι δεν τρώω σοκολάτες, γιατί, όταν στις επισκέψεις ζητάω και δεύτερο σοκολατάκι, η μαμά με αγριοκοιτάζει; Δεν είναι περίεργο;

Να μην ξεχάσω και τη μουσική. Πέρα από τα απαλά και πονεμένα τραγούδια που μας λέει η Τετερία ή τα άλλα, τα συνθηματικά, «Ανάθεμα την ώρα, κατάρη τη στιγμή», εμάς μας αρέσουν τα μοντέρνα, τα τραγούδια που παίζει το ραδιόφωνο. Των Ολύμπιαν, των Άιντολς, των Πελόμα Μποκιού: «Το καλοκαίρι μαζί πηγαίναμε», «Ήλιε μου, ήλιε μου» και άλλα πολλά. Τα τραγουδάμε και τα χορεύουμε όταν είμαστε μόνοι μας και χαρούμενοι. Γιατί, όταν είμαστε λυπημένοι, επειδή, ας πούμε, πήραμε οχτώ στην ορθογραφία (πάντα παίρνουμε τον ίδιο βαθμό, σπάνια δε οχτώ), αλλά κυρίως όταν μας βάζουν τιμωρία να μη δούμε τηλεόραση για διάφορους λόγους –μεταξύ αυτών και ο κακός βαθμός–, λέμε ένα άλλο τραγούδι που μας έμαθε η Τετερία μου. Το τραγούδι αυτό, όπως θα διαπιστώσετε αμέσως, είναι παντελώς άσχετο με ορθογραφίες και γραμματικές, αλλά έχει τόσο πόνο, που μόνο αν σου απαγορεύσουν να δεις τηλεόραση το απόγευμα μπορείς να το καταλάβεις.

*Εσένα που σε ξέρω τόσο λίγο,
εσένα που αγαπώ τόσο πολύ...
τα αστέρια από ψηλά μας βλέπουν σιωπηλά...
αν φύγεις και μ' αφήσεις, θα 'μαι μόνοσος...*

Ο πρώην αγαπημένος μας τραγουδιστής. Και λέω πρώην γιατί, όταν τον είδα στην τηλεόραση, τον ξε-αγάπησα αμέσως. Τον φανταζόμουν σαν έναν πανέμορφο νέο αλλά... αλλά... αλλά τι πόνος ήταν αυτός! Ο αγαπημένος μου δεν ήταν καθόλου έτσι...

Αυτό ήταν το πρώτο χτύπημα της ζωής. Πώς είναι δυνατόν να σου γκρεμίζουν την εικόνα που έχεις χτίσει από μια τρυφερή φωνή; Αργότερα το έπαθα αρκετές φορές. Με πειρατές από τα ερτζιανά, με ηθοποιούς από το ραδιοφωνικό «Θέατρο της Δευτέρας» και με τα τηλεφωνικά φλερτ, όπου, όταν ερχόταν η ώρα της αποκάλυψης στο πρώτο ραντεβού, έπεφτα από τα σύννεφα.

Τι άλλο μας αρέσει; Να σας πω. Τρελαινόμαστε να ξεκολλάμε τα χαρτάκια από το ημερολόγιο. Ξέρετε, αυτό που έχουμε κρεμασμένο στον τοίχο και λέει «Τρίτη 5 Δεκεμβρίου, Σάββα οσ. του Ηγιασμένου, ανατολή ηλίου 07:24...» και λοιπά. Μαλώνουμε ποιος θα βγάλει πρώτος το χαρτάκι της περασμένης μέρας για να διαβάσουμε το στιχάκι που υπάρχει γραμμένο από πίσω: «Αγάπη δίχως πείσματα δεν έχει νοστιμάδα» και τέτοια. Επειδή όμως η μαμά λέει ότι τα στιχάκια είναι χαζομάρες, αγόρασε άλλο ημερολόγιο που έχει σοβαρά πράγματα γραμμένα πίσω από τα χαρτάκια. «Αποφθέγματα σπουδαίων αντρών» τα λέει. Μόνο οι άντρες έχουν πει σπουδαία πράγματα; Καμιά γυναίκα, ποτέ, τίποτα; Τέλος πάντων.

Αλλά το καλύτερο ημερολόγιο το έχει η γιαγιά στο χωριό: με

έθιμα, παροιμίες, εκκλησιαστικούς ύμνους και επετείους. Έτσι, ο συναγωνισμός μεταφέρεται στο χωριό, όπως και η γκρίνια της μαμάς για την παραφιλολογία, όπως τη λέει, κάθε φορά που της δίνουμε τα χαρτάκια να τα διαβάσει κι εκείνη.

Τον αδερφό μου τον αγαπώ πολύ. Και αυτός εμένα.

Αν υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι να αγαπάς, θα έλεγα ότι αυτός μ' αγαπάει κανονικά, ενώ εγώ τον αγαπώ περίεργα. Δηλαδή μου αρέσει να τον πειράζω, να τον ενοχλώ, να παίρνω τα μολύβια του –γιατί πάντα είναι πιο καλοξυσμένα από τα δικά μου–, να ξαπλώνω στο κρεβάτι του, γιατί βαριέμαι να στρώσω το δικό μου. Αλλά τον αγαπώ πολύ, σας τ' ορκίζομαι.

Με τον Μάριο δεν μαλώνουμε τακτικά, γιατί είναι πολύ καλό παιδί. Ναι, ναι, το παραδέχομαι. Είναι καλό παιδί, πολύ καλύτερος από μένα μάλλον, πάρα πολύ καλύτερος από μένα, ευγενικός, υπάκουος, δεν κάνει παλαβωμάρες και έχει έναν περίεργο τρόπο να σκέφτεται.

Δηλαδή ο Μάριος σκέφτεται σαν μεγάλος, μερικές φορές δε σαν μεγαλύτερος από μεγάλος. Αυτό το λένε όλοι: οι γονείς μας, οι δασκάλες μας, οι φίλες της μαμάς και λοιπά. Και άντε πάλι «Φτου, φτου να μην τον ματιάσουμε...»!

Εγώ, πάλι... Τι να πω για μένα τώρα; Να πω ότι είμαι κακό κορίτσι δεν θέλω. Να πω ότι είμαι καλό κορίτσι; Πάλι δεν θέλω...

Μου λένε ότι είμαι γκρινιάρα. Και έχουν δίκιο. Είμαι μια γκρινιάρα που θέλει πάντα να γίνεται το δικό της. Επίσης ό,τι θέλω το απαιτώ και ποτέ δεν παρακαλώ. Για τον λόγο αυτό σπάνια το αποκτώ. Παρ' όλα αυτά, δεν μου γίνεται μάθημα και δεν αλλάζω συμπεριφορά.

Εμ, το άλλο; Κλαίω εύκολα. Τι κακό... Κάθε φορά που νιώθω ότι αδικούμαι –πολύ συχνά δηλαδή–, με πνίγουν τα δάκρυα και δεν μπορώ να τα σταματήσω. Και, σαν να μην έφταναν αυτά, θυμώνω

εύκολα και χτυπάω το πόδι μου στο πάτωμα. Και, όταν φεύγω θυμωμένη από ένα δωμάτιο ή με διώχνουν –πράγμα που συμβαίνει επίσης συχνά–, κοπανάω πίσω μου την πόρτα. Τότε, όταν θυμώνω δηλαδή, λέω ό,τι μου έρχεται στο στόμα και μετά το μετανιώνω. Συνήθως όμως είναι αργά. Και τότε με μαλώνουν, μου κάνουν παρατηρήσεις και με συμβουλεύουν. Και τελικά με πηρίζουν!

Να προσθέσω και κάτι άλλο, το οποίο ντρέπομαι βέβαια να το ομολογήσω, αλλά αυτή είναι η αλήθεια και υποσχέθηκα να σας τα πω όλα. Λέω ψέματα. Πολλά ψέματα. Φτιάχνω διάφορες ιστορίες μέσα στο μυαλό μου. Τις ιστορίες αυτές τις μπερδεύω με τα όνειρα που βλέπω – γιατί βλέπω πολλά και παράξενα όνειρα, πιο περίεργα και από τα παραμύθια του Μινχάουζεν. Τις ιστορίες του μυαλού μου λοιπόν, ανακατωμένες με τα όνειρά μου, τις διηγούμαι στους άλλους, κυρίως στον Μάριο, σαν να είναι αλήθεια. Μερικές φορές, μην πω τις περισσότερες, πιστεύω και εγώ η ίδια ότι είναι αλήθεια. Τόσο ωραία είναι η ιστορία μου!

Ο Μάριος βέβαια δεν με πιστεύει, γιατί τις περισσότερες ώρες της μέρας είμαστε μαζί και γνωρίζει τι πραγματικά έχει συμβεί. Φυσικά και δεν βλέπει τα όνειρά μου, αλλά, επειδή συνήθως τα διηγούμαι το πρωί, είναι σε θέση να καταλαβαίνει τι σκαρφίζομαι. Οι άλλοι όμως, οι συμμαθητές μας και οι φίλοι μας στο χωριό, τα χάφτουν μια χαρά! Και τότε ο Μάριος ντρέπεται και με μαλώνει. Μερικές φορές τον ακούω και συμμορφώνομαι, άλλες όχι. Κάτι γαργαλάει τη γλώσσα μου και θέλω να αφηγηθώ μια ψεύτικη ιστορία. Τι να κάνω;

Όμως, αν και λέω πολλά ψέματα, είμαι ευγενική και λέω ευχαριστώ και παρακαλώ και μιλάω στον πληθυντικό στους μεγάλους και λέω πάντα «κυρία» ή «κύριε».

Επίσης είμαι... είμαι και... Αλλά δεν μπορώ τώρα να κάθομαι να περιγράψω όλα τα καλά που έχω. Δεν πειράζει, «ας είμαστε σεμνοί», που λέει και ο παππούς Αναστάσης.

Γενικά με τον Μάριο περνάμε πολύ καλά και ταιριάζουμε. Πρέπει όμως να σας αναφέρω και τρία πράγματα στα οποία είμαστε τελείως διαφορετικοί.

Εκείνος αγαπάει το ποδόσφαιρο. Αγαπάει να παίζει ποδόσφαιρο, να βλέπει ποδόσφαιρο, να συζητάει γι' αυτό.

Μερικές φορές παίζω και εγώ μαζί του, συνήθως όταν δεν έχω τι άλλο να κάνω. Όμως βαριέμαι γρήγορα και τα παρατάω, και τότε αυτός τσατίζεται και απειλεί ότι θα πάει να παίξει με τα παιδιά της γειτονιάς. Σπάνια το κάνει. Νομίζω ότι και εκείνος προτιμά τη δική μου παρέα.

Ο αδερφός μου αγαπάει την αριθμητική. Είναι ο καλύτερος της τάξης. Λύνει γρήγορα τα προβλήματα και έχει μια ευκολία στο να πιάνει με την πρώτη αυτά που λέει η δασκάλα μας. Είναι προσεκτικός και δεν κάνει χαζά λάθη όπως κάνω εγώ, στην αφαίρεση ασ πούμε. Και εμένα μου αρέσει η αριθμητική, δεν λέω, αλλά... Αλλά εγώ αγαπώ τις λέξεις.

Ναι, τις λέξεις, όπως το διαβάσατε ακριβώς. Με μαγεύουν. Όταν βλέπω μια καινούργια λέξη ή μια περίεργη, είναι σαν να βλέπω μια εικόνα, παίρνει σάρκα και οστά μέσα στο μυαλό μου!

Περισσότερο βέβαια με μαγεύουν οι όμορφες λέξεις. Όμορφες όπως γράφονται, όμορφες γι' αυτό που σημαίνουν ή όμορφες γιατί ακούγονται ωραία.

Για παράδειγμα, η λέξη «ρολόι», που δεν είναι δα και καμιά σπουδαία, ακούγεται τόσο γλυκά και έχει ένα αθόρυβο «τικ τακ» μέσα της. Ή η λέξη «ηλιοβασίλεμα» – που κανονικά θα έπρεπε να είναι το μεσημέρι, γιατί τότε βασιλεύει, δηλαδή λάμπει, ο ήλιος και είναι ο βασιλιάς. Όμως σημαίνει το απόγευμα, το σούρουπο κι αυτή η ιδιοτροπία της με κάνει να τη λατρεύω. Γιατί, η λέξη «ροδάκινο» είναι κατώτερη; Έχετε προσέξει πώς γράφεται; Τα πέντε από τα οχτώ της γράμματα είναι στρογγυλά και έχουν φωτεινό χρώμα. Πού

το είδα το χρώμα; Καλά, δεν βλέπετε αυτό το απαλό ροζ που τυλίγει τη λέξη «ροδάκινο»;

Θέλω συνέχεια να μαθαίνω καινούργιες και γι' αυτό ρωτάω τους πάντες τι σημαίνει η μια ή τι σημαίνει η άλλη. Σύμφωνα με τη δασκάλα μας, έχω πολύ πλούσιο λεξιλόγιο για την ηλικία μου. Κάτι που ασφαλώς –κι αυτό η Κυρία το λέει– οφείλεται στα πολλά βιβλία που διαβάζω.

Τέλος, η τρίτη μεγάλη μας διαφορά. Ο Μάριος μιλάει αργά, καθαρά και χωρίς κανένα λάθος. Έχει δηλαδή πολύ καλή άρθρωση, που δεν έχει καμιά σχέση μ' αυτές που έχουμε στα χέρια μας, στα πόδια μας και αλλού. Εγώ μιλάω γρήγορα και, όταν βιάζομαι, λέω το «σου» σαν «θου». Η αλήθεια είναι ότι το «σου» το λέω «θου» και όταν φοβάμαι ή όταν έχω νεύρα. Δηλαδή αρκετά συχνά γιατί συνήθως έχω νεύρα, ενώ δεν φοβάμαι σχεδόν ποτέ. Άγνοια κινδύνου» λέει η μαμά κουνώντας το κεφάλι της. Άγνοια του παιδιού σου, θέλω να της πω. Αλλά το κλείνω, μην κάνω χειρότερα τα πράγματα.

Το καλύτερό μας όμως δεν σας το είπα ακόμα. Με τον Μάριο έχουμε μια «ιδιαίτερη επικοινωνία». Κι αυτό η μαμά το λέει. Δηλαδή πολλές φορές, χωρίς να πω κάτι, μόνο που το σκέφτομαι, ο αδερφός μου το έχει καταλάβει! Το ίδιο και εγώ. Είναι σαν να κρυφομιλάει ο ένας στο μυαλό του άλλου. Επίσης συνεννοούμαστε θαυμάσια με τα μάτια. Άλλο βλέμμα είναι για το «Θέλω να σου πω κάτι», άλλο για το «Πάμε έξω να παίξουμε», κι άλλο για το «Σκάσε, η μαμά έχει νεύρα».

Κάθε βράδυ, όταν ξαπλώνουμε στα κρεβάτια μας, ρίχνουμε κάνα δυο τραγουδάκια και, όταν αρχίσουμε να νυστάζουμε, ο Μάριος μου λέει:

«Καληνύχτα, Κεμάλ, αυτός ο κόσμος δεν θα αλλάξει ποτέ!».

«Καληνύχτα» αποκρίνομαι ευτυχισμένη, γιατί οι στίχοι του αγα-

πημένου τραγουδιού, κι ας είναι τόσο λυπητερό, μας κάνουν να νιώθουμε απέραντη ζεστασιά και ασφάλεια, αφού τίποτα δεν θα αλλάξει.

Πάμε παρακάτω.

Θυμόσαστε που σας είπα για το παραμύθι με τα δύο σποράκια που βρέθηκαν την ίδια ώρα στην κοιλιά της μανούλας τους και γίνανε δύο μωρά; Το θυμόσαστε. Καλά, και δεν αναρωτηθήκατε πώς βρέθηκαν τα σποράκια αυτά στην ίδια κοιλιά;

Ε λοιπόν, θα σας το αποκαλύψω εγώ. Τα σποράκια τα έβαλε ο μπαμπάς μας στην κοιλιά της μαμάς. Ένα σποράκι για να γίνω εγώ και ένα για να γίνει ο Μάριος. Πώς μπόρεσε και τα έβαλε; Ο μπαμπάς μου λοιπόν, αν και είναι μαθηματικός, είναι από αγροτική οικογένεια. Άρα ξέρει πολύ καλά και από σπορές και από θερισμούς.

Ο μπαμπάς είπαμε ότι είναι μαθηματικός. Η μαμά –δεν το είπαμε– είναι φιλόλογος. «Θετικός και θεωρητική» σχολιάζουν οι άλλοι. «Η απόλυτη ισορροπία» λένε. Μπορεί. Εγώ απόλυτη ισορροπία νομίζω ότι είναι να κάνεις ποδήλατο χωρίς βοηθητικές ρόδες. Επειδή εμείς δεν έχουμε δικά μας ποδήλατα, νοικιάζουμε από το ποδηλατάδικο της γειτονιάς κάθε Πέμπτη απόγευμα, με την ώρα. Μισή ώρα κάνει μία δραχμή. «Ακριβό σπορ» μουρμουρίζει ο μπαμπάς. Πέρσι μάθαμε και οι δυο χωρίς βοηθητικές ρόδες και είμαστε πολύ περήφανοι γι' αυτό. Η απόλυτη ισορροπία, που λέγαμε!

Ο μπαμπάς μου γεννήθηκε στο σπίτι με τις λεμονιές, πήγε στην πόλη να σπουδάσει και έμεινε εκεί, γιατί γνωρίστηκε με τη μαμά και παντρεύτηκαν. Είναι ομορφάντρας και οι φίλες της μαμάς τής λένε συνέχεια ότι είναι τυχερή που παντρεύτηκε τον Ροκ Χάντσον. Για όσους δεν γνωρίζουν, ενημερώνω ότι ο Ροκ Χάντσον είναι αμερικανός ηθοποιός και κούκλος συγχρόνως. Δουλεύει σε ένα γυμνάσιο –ο μπαμπάς, όχι ο Ροκ– κοντά εκεί που μένουμε και

κάνει και ιδιαίτερα μαθήματα σε πολλά παιδιά. Γι' αυτό λείπει πολλές ώρες από το σπίτι και η μαμά τού γκρινιάζει συνέχεια και λέει ότι δεν φροντίζει πολύ για το μεγάλωμά μας, κυρίως δε για την πρόοδό μας στο σχολείο.

Και ο μπαμπάς τρελαίνεται για το ποδόσφαιρο και παίζουν πολλές φορές με τον Μάριο. Τότε και εγώ αναγκάζομαι να παίξω μαζί τους. Όχι γιατί εκείνοι μου το ζητούν και επιμένουν, αλλά γιατί ζηλεύω.

Κάθε Κυριακή απόγευμα ο μπαμπάς πηγαίνει στο γήπεδο. Μετά, αν η ομάδα του κερδίσει, μας πηγαίνει όλους σε ένα ζαχαροπλαστείο για να φάμε, να φάνε δηλαδή, πάστες.

Ο μπαμπάς μου είναι πολύ γλυκός και τρυφερός μαζί μας. Μας φιλάει και μας χαϊδεύει με κάθε ευκαιρία. Ακόμα κι όταν μας μαλώνει, μέσα στα μάτια του έχει ένα γελάκι. Και εμείς –κυρίως εγώ– δεν παίρνουμε ποτέ το μάλωμά του στα σοβαρά. Εμένα δε, όπως μου λέει ο ίδιος κρυφά από τη μαμά και τον Μάριο, μου έχει αδυναμία γιατί είμαι «έξυπνο και αδύνατο». Και εγώ τον αγαπώ. Δηλαδή τι τον αγαπώ, τον λατρεύω. Σχεδόν όσο και την Τετερία. Και τρέμω στην ιδέα μήπως παχύνω και πάψει να με αγαπάει τόσο πολύ. Γιατί το καθόλου ούτε που το σκέπτομαι.

Ο μπαμπάς είναι πρότυπο γιου. Αυτό σημαίνει ότι σέβεται και αγαπάει τους γονείς του πολύ. Εγώ όμως θα έλεγα ότι πιο πολύ τους σέβεται παρά τους αγαπάει. Γιατί μπορεί να κάνει ό,τι του πούνε, δεν τους φέρνει ποτέ σοβαρές αντιρρήσεις ειδικά όταν είμαστε στο χωριό, αλλά ποτέ δεν τους αγκαλιάζει και δεν τους δίνει οβουριχτά φιλία όπως σ' εμένα. Η μαμά θυμώνει για αυτή του την αδυναμία και λέει ότι στο χωριό αλλάζει προσωπικότητα. Γι' αυτό και δεν πολυθέλει να πηγαίνουμε, όμως εμείς οι υπόλοιποι τρελαινόμαστε για το χωριό και έρχεται κι εκείνη, πώς να κάνει διαφορετικά;

Όταν η μαμά τού λέει ότι αγαπάει περισσότερο τους γονείς του

από την ίδια, εκείνος γελάει με γοητευτικό τρόπο που κάνει τα μάτια του να γλυκαίνουν πάρα πολύ και της λέει: «Μη ζηλεύεις τόσο, αγάπη μου, εσένα παντρεύτηκα όμως!».

Η μαμά τότε θυμώνει ακόμα πιο πολύ και του απαντάει: «Καλά, δεν είπαμε ότι είσαι και ο Οιδίποδας».

Αυτός λοιπόν ο κύριος με το στρογγυλό όνομα να δείτε που θα έχει παντρευτεί τη μαμά του...

Για τον μπαμπά μου δεν έχω να πω πολλά πράγματα, όπως θα περιμένατε να κάνω για κάποιον που αγαπώ τόσο πολύ. Τι να πει κανείς για έναν τέλειο άνθρωπο; Μόνο ότι το όνομά του είναι Βασίλης –παράλειψη να μη σας τον συστήσω– και ότι εγώ τον λέω μπαμπάκη.

Η μαμά. Η μαμά γεννήθηκε, μεγάλωσε και σπούδασε στην πόλη που ζούμε. Δεν είναι από αγροτική οικογένεια, καθόλου μάλιστα, γιατί οι γονείς της ζούσαν από πάντα στην πόλη. Ένα πράγμα που δεν καταλαβαίνω είναι γιατί, αν και η μαμά είναι από την πόλη, κάποτε ο μπαμπάς τη χαρακτήρισε «καλό χωράφι», όταν ένας φίλος του από τον στρατό τον παίνεψε που κατάφερε με τη μία να αποκτήσει και γιο και κόρη. Τότε ο μπαμπάς γέλασε περήφανος, έδειξε τη μαμά και είπε: «Ε, άμα το χωράφι είναι καλό...». Και η μαμά παρεξηγήθηκε κάπως και απάντησε: «Ξέχγα αυτά που ήξερες, Βασίλη, δεν σπέρνει ο άντρας τη γυναίκα!».

Μπερδεύτηκα αρκετά, είναι η αλήθεια, αλλά το ξέχασα γρήγορα, γιατί ήθελα να δω το τελευταίο επεισόδιο του «Φυγά» και είχα μεγάλη αγωνία αν επιτέλους θα έπιανε τον Κουλοχέρη να πάει η καρδιά μας στον τόπο της.

Η μαμά είναι έξυπνη, μορφωμένη, κομψή, μοντέρνα. Όλοι λένε πως δεν είναι και τόσο όμορφη, αλλά πως κυρίως έχει αέρα. Αερά-τη τη λένε όλοι. Αυτό δεν θα πει φυσικά ότι είναι ο βαρδάρης ή έστω

ο μπάτης, αλλά ότι, όταν μπαίνει σε έναν χώρο, στο γραφείο του σχολείου ας πούμε, πάντα προηγείται ένα απαλό αεράκι που τους κάνει όλους να στρέψουν τα κεφάλια τους προς το μέρος της και μετά κάνει την είσοδό της εκείνη. Αυτός ο αέρας της μαμάς μάλλον δεν αρέσει στον μπαμπά, γιατί τέτοιες στιγμές τον βλέπω να κοκκινίζει λίγο, όπως όταν είναι θυμωμένος.

Όμως ο αέρας δεν είναι το μόνο που έχει η μαμά. Έχει και τύπο. Και όταν λέμε τύπο, εννοούμε ότι έχει κάτι το διαφορετικό, κάτι που την κάνει να ξεχωρίζει από τις άλλες γυναίκες. Δεν ξέρω αν αυτό οφείλεται στο ότι φοράει παντελόνια, κάτι που ελάχιστες γυναίκες τολμάνε, ή στο ότι έχει κοντά αγορίστικα μαλλιά που τα χτενίζει μόνη της και δεν τρέχει στα κομμωτήρια. Ίσως αυτό τον τύπο τον δημιουργούν τα γυαλιά που φοράει, γυαλιά με σκούρο σκελετό και ένα στρας δίπλα σε κάθε μάτι και έτσι, όταν σε κοιτάζει, τα μάτια της αστράφτουν σαν διαμάντια.

Η αεράτη Αριάδνη είναι αριστερών πεποιθήσεων και γι' αυτό τα τελευταία χρόνια ο μπαμπάς της λέει να κρατάει το στόμα της κλειστό, αν δεν θέλει να βρεθεί «στα στέκια του πατέρα της». Θα καταλάβετε μετά τι σημαίνουν όλα τούτα τα συνθηματικά.

Η μαμά διδάσκει στο ίδιο σχολείο με τον μπαμπά, αλλά τα κανονίζουν έτσι, ώστε να μη συμπίπτουν οι ώρες τους, για να είναι εκείνη κοντά μας. Και είναι πολύ κοντά μας, αφού παρακολουθεί την πρόοδό μας στο σχολείο συνέχεια. Δηλαδή ξέρει κάθε στιγμή σε ποιο κεφάλαιο είμαστε σε κάθε μάθημα, τι έχουμε για το σπίτι και ποιο είναι το παρακάτω. Αυτό δε το ρημάδι το παρακάτω μάς βάζει να το διαβάζουμε πάντα.

Όταν δεν ξέρουμε κάτι, η μαμά δεν μας βοηθάει με το να μας το πει η ίδια, όπως θα ήταν φυσικό, αφού αυτή τα ξέρει *θ-λα*, αλλά μας συμβουλεύει να ψάξουμε στον Θησαυρό των Γνώσεων, την εγκυκλοπαίδειά μας. Το ψάξιμο στην εγκυκλοπαίδεια είναι πράγμα πο-

λύ βαρετό όταν πρέπει να γίνει και μάλιστα όταν η μαμά σου έχει την απάντηση στο τσεπάκι.

Εμένα πάντως μου αρέσει να διαβάζω την εγκυκλοπαίδεια έτσι, τυχαία, χωρίς να ψάχνω κάτι συγκεκριμένο.

Ένα άλλο πρόβλημα με τη μαμά είναι ότι μας προτρέπει να είμαστε πρώτοι και μας μαλώνει αν δεν τα πηγαίνουμε και τόσο καλά κάπου. Γι' αυτό τον λόγο μαλώνει συχνότερα εμένα παρά τον Μάριο... Αυτός, βλέπετε, είναι σχεδόν τέλειος!

Γενικά, μας ανατρέπει με πολλή αυστηρότητα. Θέλει, όπως λέει, να γίνουμε σωστοί άνθρωποι και όχι σκυλάκια του σαλονιού. Άντε τώρα να καταλάβεις τι εννοεί... Εξαιτίας λοιπόν αυτών των παλιόσκυλων του σαλονιού σπάνια μας φιλάει και μας χαϊδεύει.

Όταν ο μπαμπάς έσπειρε τα δύο σποράκια στο χωράφι της μαμάς –και, σας θερμοπαρακαλώ, μην της μαρτυρήσετε ποτέ ότι το έχω πει και εγώ αυτό–, έπρεπε κάπου να μείνουν. Έτσι, αγόρασαν ένα σπίτι σε μια πολυκατοικία δίπλα στη θάλασσα, γιατί ο μπαμπάς ήθελε να τη βλέπει και να την ακούει για να του θυμίζει το χωριό του και η μαμά γιατί η περιοχή είναι πολύ καλή για να μεγαλώσει κανείς τα παιδιά του.

Εκεί γεννηθήκαμε και ο' αυτό το σπίτι μεγαλώνουμε, αν και, για να λέμε την αλήθεια, εμείς μεγαλώνουμε κυρίως στο χωριό, στο σπίτι με τα λεμονόδεντρα, και ειδικά τα καλοκαίρια. Όταν γυρνάμε τον Σεπτέμβρη, όλοι λένε: «Πωπώ! Πόσο μεγαλώσατε!». Και δώστου φτύσιμο.

Οι γονείς μας δεν μαλώνουν ποτέ μπροστά μας. Μαλώνουν όμως πίσω από τις κλειστές πόρτες των δωματίων τον χειμώνα και πίσω από το σπίτι με τα λεμονόδεντρα στις διακοπές. Ωστόσο εκεί στο χωριό νομίζω ότι μαλώνουν παντού. Και στο αμπέλι και στο περιβόλι και στην πλατεία του χωριού μια φορά στο πανηγύρι, γιατί ο μπαμπάς χόρεψε με το κορίτσι που αγαπούσε όταν ήταν μαθητής.

Πρώτη φορά μάλωσαν τότε μπροστά μας και η μαμά έφυγε θυμωμένη. Ο μπαμπάς έκανε να τρέξει πίσω της, αλλά η γιαγιά μου, που δεν σας τη γνώρισα ακόμη, τον κράτησε με το χέρι της στη θέση του.

Εκείνη τη φορά νομίζω ότι ο καβγάς συνεχίστηκε για μέρες, αλλά ήμασταν πολύ απορροφημένοι από τα δικά μας παιχνίδια για να παρακολουθούμε τα παιχνίδια των μεγάλων.

Όταν όμως δεν είναι μαλωμένοι, η μαμά λέει τον μπαμπά «καλέ μου» και αυτός τη λέει «αγάπη μου». Μπροστά μας φιλιούνται τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά και το Πάσχα. Επίσης στις ονομαστικές εορτές. Επειδή η μαμά μου δεν έχει γιορτή, χάνει ένα φιλί. Τα φιλιά αυτά, τα εορταστικά, δίνονται τα περισσότερα στο σπίτι του παππού Δημητρώ και της γιαγιάς Μαρίας, αφού πάντα μα πάντα περνάμε εκεί τις διακοπές μας είτε είναι Χριστούγεννα είτε είναι Πάσχα είτε, φυσικά, καλοκαίρι.

Ο παππούς Δημήτρης, που όλοι τον φωνάζουν Δημητρό, είναι ο μπαμπάς του μπαμπά μου, και για μας παππούς και χωριό είναι το ίδιο πράγμα.

Εγώ έχω το όνομά του. Απ' ό,τι γνωρίζω, θύμωσε γι' αυτό, δηλαδή γιατί δεν πήρε ο αδερφός μου το όνομά του και το πήρα εγώ. Πάντως εγώ δεν φταίω και κανείς δεν με ρώτησε, σας τ' ορκίζομαι! Όμως η ιστορία αυτή δεν είναι και τόσο απλή, γι' αυτό θα προσπαθήσω να σας τη διηγηθώ με δυο λόγια.

Η μαμά μου έχει και αυτή μια μαμά, όπως όλοι μας. Τη γιαγιά αυτή τη λένε Δήμητρα και είναι καλή και γλυκιά γιαγιά. Και όχι μόνο είναι καλή και γλυκιά, αλλά διηγείται θαυμάσια παραμύθια, άσχετα αν εμείς, και περισσότερο εγώ, δεν έχουμε συνηθίσει σε ποντίκια που γίνονται άλογα και σε κατοικάκια που μιλάνε μ' ανθρώπινη φωνή. Όταν γεννηθήκαμε –όπως τα έμαθα αργότερα βέ-

βαια, γιατί τότε πολύ που μας ένοιαζε πώς θα μας ονομάσουν—, η μαμά πρότεινε να πάρω εγώ το όνομα της μητέρας της, αλλά και του παππού μου φυσικά —τι στο αρσενικό, τι στο θηλυκό, του είχε πει— και ο Μάριος να ονομαστεί Μάριος, το όνομα της γιαγιάς Μαρίας, της μαμάς του μπαμπά μου.

Μπερδευτήκατε, ε; Το ξέρω. Να σας εξηγήσω.

Η μαμά είπε ότι, αφού δεν πρόκειται να κάνουν άλλο παιδί, γιατί «δυο είναι υπεραρκετά την σήμεραν ημέρα», η μάνα της, που είχε σταθεί και μάνα και πατέρας —δεν γνωρίζω σε ποιο μέρος στέκονται αυτοί οι διπλοί γονείς—, δεν θα είχε ποτέ τη χαρά να έχει ένα εγγόνι με το όνομά της, αφού η μαμά είναι μοναχοπαίδι.

Βλέπετε αυτή τη λέξη, μοναχοπαίδι; Δεν είναι σκληρή, με κοφτερές άκρες που μπορεί και να σε ματώσουν;

Η άλλη λύση θα ήταν να μας ονομάσουν Δημήτρη και Δήμητρα, για να είναι όλοι —ή σχεδόν όλοι— ευχαριστημένοι, αλλά αυτό θα έκανε κακό στην προσωπικότητά μας. Δίδυμα και με το ίδιο όνομα;

Ο μπαμπάς τότε της έδωσε τον λόγο του και έτσι, όταν μας πήγανε στο χωριό το Πάσχα για να μας βαφτίσουν, ο παππούς και η γιαγιά δεν είχαν πολλά περιθώρια, μιας και ο λόγος ενός άντρα είναι πάντα λόγος. Φαντάζομαι ότι εσείς, μεγάλοι καθώς είστε, το γνωρίζετε ήδη αυτό.

Και για την ιστορία προσθέτω πως αυτή ίσως ήταν η μοναδική φορά που ο μπαμπάκης δεν υπάκουσε στους γονείς του.

Ο παππούς ο Δημητρός έχει κτήματα στο χωριό. Πολλά κτήματα. Έχει ελιές, αμυγδαλιές, κερασιές, λίγες πορτοκαλιές, αρκετές λεμονιές, πολλά αμπέλια, πολλές φασολιές, καλαμπόκια και μελίσσια. Αλλά και δύο μεγάλους στάβλους με αγελάδες και γουρούνια.

Ο στάβλος με τα γουρούνια λέγεται χοιροστάσιο, αλλά, επειδή είναι δίπλα στον άλλο με τις αγελάδες, εμείς λέμε γενικά: «Θα πάμε στους στάβλους». Εξαιτίας όλων αυτών των πραγμάτων που

έχει, αλλά και επειδή η οικογένειά του ήταν πλούσια από τα παλιά τα χρόνια, ο παππούς είναι ο άρχοντας του χωριού. Αυτό το επιβεβαιώνει σε κάθε ευκαιρία και η γιαγιά. Νομίζω ότι είναι πολύ χαρούμενοι και περήφανοι γιατί είναι οι άρχοντες. Τώρα, όταν λέμε άρχοντες, μη φανταστείτε κάτι από τα «Κλασικά Εικονογραφημένα», δηλαδή πύργους, βελούδινα φορέματα, άσπρες περούκες, υπηρέτες και λοιπά. Όχι, όχι τέτοια πράγματα. Απλοί άρχοντες. Σκέτοι.

Οι συγχωριανοί σέβονται πολύ τον παππού μας και έρχονται να τον συμβουλευτούν για τις δουλειές τους στα κτήματα. Πολλοί από αυτούς του φιλούν το χέρι και του μιλάνε με σκυμμένο κεφάλι. Ο μπαμπά-Δημητρός, αν και είναι από ευκατάστατη οικογένεια, όπως είπαμε, δουλεύει απ' τα δεκατρία του και ξέρει τα πάντα για τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τη μελισσοκομία. Είναι ένας «αγράμματος γεωπόνος και κτηνίατρος».

Αυτό το είπε κάποτε η μαμά σε μια συζήτηση—όχι μπροστά τους, εννοείται—και ο μπαμπάς μου θύμωσε πολύ και είπε ότι η λέξη είναι βαριά και καλά θα κάνει να προσέχει τι λέει για τους γονείς του. Τότε η μαμά απάντησε ότι πρώτον, είναι η αλήθεια, αφού ο παππούς δεν έχει πάει πολλές τάξεις στο σχολείο, και δεύτερον, το είπε για καλό και όχι για να τον προσβάλει. Τότε κατάλαβα ότι, αν θες να προσβάλεις κάποιον στα σίγουρα, λες την αλήθεια και ξεμπερδεύεις!

Ο παππούς είναι όμορφος άντρας, αν και λίγο γέρος. Ο Μάριος έχει πάρει το ύψος του, τα μαλλιά και τα μάτια του. Έτσι λένε όλοι. Παρ' όλα αυτά, ο παππούς και ψηλός είναι και μαλλιά πολλά έχει ακόμα και βλέπει μια χαρά, αφού διαβάζει εφημερίδα χωρίς γυαλιά. Μιλάει και γελάει δυνατά, αγαπάει το κρασί, τα τραγούδια, τα γλέντια, τον μπαμπά μου και εμάς. Την κόρη του την Ελευθερία; Δεν ξέρω... μπορεί. Τη γυναίκα του, τη γιαγιά μου; Αυτή δεν την αγαπάει, το ξέρω πολύ καλά, γιατί, όταν πει λίγο κρασί παραπάνω,

αρχίζει να διηγείται πάντα –μα πάντα!– μια ιστορία για τη δασκάλα του χωριού, τη Στάσα, που την αγαπούσε όταν ήταν νέος, δηλαδή πριν από *παιάρα* πολλά χρόνια, αλλά ο πατέρας του δεν τον άφησε να την παντρευτεί, γιατί ήταν, λέει, προσφυγοπούλα από τη Σμύρνη, ορφανή και φτωχιά.

Όταν τα λέει αυτά, η γιαγιά κατεβάζει τα μούτρα της και αρχίζει να μαζεύει τα πιάτα από το τραπέζι, που είναι δουλειά της χαζο-Λενιώς, κάνοντας πολύ θόρυβο.

Γιατί θυμώνουν οι μεγάλοι όταν κάποιος λέει ότι παλιά αγαπούσε έναν άλλον; Να θυμώσω εγώ αν πει ο μπαμπάκης ότι παλιά αγαπούσε ένα άλλο κοριτσάκι, μάλιστα. Είναι ένα τεράστιο ψέμα! Πού και πότε είχε άλλο κοριτσάκι; Αλλά ο μπαμπάς μου και ο παππούς μου που παλιά αγαπούσαν άλλες γυναίκες τι κακό κάνανε; Αφού πάντα υπήρχαν γυναίκες – όπως και άντρες, βέβαια.

Πολλές φορές ο παππούς, πάλι όταν έχει πει λίγο παραπάνω, αρχίζει και παραπονιέται στον μπαμπά μου γιατί ζούμε στην πόλη, τόσο μακριά του, αναρωτιέται πού θα αφήσει τόσα κτήματα, ποιος θα τους κοιτάξει όταν θα είναι ανήμποροι. Στο τέλος προσθέτει πάντα ένα «Αχ, κακούργα ξενιτιά» και «Μείναμε σαν κούτσουρα εδω μόνοι μας», λόγια που πολύ πληγώνουν την Τετερία μου.

Και πάνω εκεί συνήθως ο παππούς πιάνει το αγαπημένο του τραγούδι, το «Τζιβαέρι», που το λέει με πάθος, με τον καπνό απ' το τσιγάρο να του τυλίγει το κεφάλι σαν τουρμπάνι και τα μάτια κλειστά. Και εγώ κάθε φορά αναρωτιέμαι για ποιον ξενιτεμένο το λέει. Για τον μπαμπά μας ή τη Στάσα από τη Σμύρνη...

Η γυναίκα λοιπόν που είμαι σίγουρη ότι ο παππούς δεν αγαπάει είναι η γιαγιά Μαρία. Που είναι «κόρη карабоκύρη», όπως λέει η ίδια με πολύ μεγάλο καμάρι, και πλούσια αναντάν μπαμπαντάν, φράση που κάνει πολύ θόρυβο, να, σαν άδειος τενεκές ας πούμε.

Η γιαγιά Μαρία ήταν πολύ όμορφη, σωστή καλλονή. Αυτό ακόμη και ο παππούς –που είπαμε πως δεν τη χωνεύει και τόσο– το βεβαιώνει. Όπως καταλαβαίνετε, εγώ σ' αυτήν έχω μοιάσει.

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στο απέναντι νησί, με όλα της τα καλά. Με νταντάδες και υπηρέτριες, με μεταξωτά φουστάνια και διαμαντικά και με δική της άμαξα με δυο άλογα! Άντε, καλά, η άμαξα ήταν της οικογένειάς της, δεν ήταν αποκλειστικά δική της. Ας μη σας αρχίσω στα ψέματα από τώρα...

Η γιαγιά μας δεν πήγε στο σχολείο. Ούτε σε μία τάξη! Είχε όμως δασκάλους στο σπίτι και έτσι τέλειωσε το δημοτικό, πράγμα σπάνιο για εκείνη την εποχή και για εκείνο το νησί και μάλιστα για κορίτσι. Να φανταστείτε ότι τη θεωρούσαν σχεδόν μορφωμένη, ας γελάσω τώρα.

Η μάνα της, όταν η Μαρία έγινε της παντρειάς, δεν ήθελε η κόρη της να πάρει ναυτικό και να περάσει τις πίκρες και τις αγωνίες που πέρασε η ίδια μεγαλώνοντας μόνη της τρία αγόρια και μία θυγατέρα. Τότε ο πατέρας της γιαγιάς μου –παππούς του μπαμπά μου και προπάππος δικός μας, για να ξέρετε–, που οι γιοι του όλοι είχαν γίνει καπεταναίοι και ταξίδευαν με τα τρεχαντήρια και τα άλλα, τα μεγαλύτερα, τα λατινάδικά τους, σ' όλη τη Μεσόγειο και ακόμα παραπέρα, αφού δεν χρειαζόταν γαμπρό ναυτικό, παντρολόγησε τη Μαρία στη στεριά απέναντι, καθόσον στο νησί κανείς δεν ήταν αντάξιός της.

Οι δύο οι πατεράδες, ο νησιώτης και ο στεριανός, τα μιλήσανε, τα συμφωνήσανε, που λέει και το τραγούδι, και ποτέ δεν ρώτησαν τα παιδιά τους αν ήθελαν να παντρευτούν.

Αυτό βέβαια τότε, όπως μου εξήγησε η Τετερία, ήταν πολύ συνηθισμένο και σπάνια οι άνθρωποι παντρεύονταν από αγάπη αληθινή. Όπως θα παντρευτώ εγώ, ας πούμε.

Έτσι, η γιαγιά Μαρία βρέθηκε στα δεκαεφτά της αρχόντισσα

μες στο σπίτι με τα λεμονόδεντρα, αλλά πιο φτωχή και από την πιο φτωχιά γυναίκα του χωριού στην αγάπη.

Ο παππούς και η γιαγιά κάνανε δυο παιδιά. Δεν άκουσα ποτέ για αυτούς να λένε για «χωράφια» και τέτοια. Μάλλον επειδή η γιαγιά ήταν από νησί και πιο πολύ με τη θάλασσα είχε να κάνει... Πρώτος γεννήθηκε ο μπαμπάς μου και μετά η θεία μου η Ελευθερία. Και, όπως λέει η γιαγιά, τα παιδιά της τα μοσχανάθρεψε.

Τι πλάκα! Και τι αστεία λέξη! Δηλαδή τι; Τα έκανε μοσχάρια;

Στον μοσχαναθρεμμένο μπαμπά μου η γιαγιά έχει ιδιαίτερη αδυναμία. Καμαρώνει πολύ γι' αυτόν και λέει πως είναι σε όλα πρώτος και καλύτερος. Δεν λέει «ο Βασίλης» ή «ο γιος μου», λέει πάντα «ο Βασίλης μουουουου» ή «ο γιος μουουου». Μάλλον εδώ θα κολλάει το μοσχανάθρεμμα...

Όταν η γιαγιά μας έρχεται στην πόλη να μας επισκεφτεί, θέλει συνέχεια να είναι μαζί με τον μπαμπά. Του ζητά να την πάει αυτός στην αγορά, αυτός στους γιατρούς, αυτός στους διάφορους συγγενείς. Και εκείνος βέβαια δεν της χαλάει το χατίρι. Όταν είμαστε στο χωριό πάλι, δεν χάνει ευκαιρία για να είναι κοντά του. Στο τραπέζι κάθεται δίπλα του, στον καναπέ κάθεται δίπλα του, στη βεράντα στέκεται κοντά του. Και, επειδή η γιαγιά δεν πηγαίνει πουθενά αλλού εκτός από την εκκλησία και αφού εκεί δεν τη συνοδεύει κανείς, ούτε ο παππούς, αλλά ούτε και η Τετερία, όταν είμαστε εμείς στο χωριό, ψοφάει να τη συνοδεύει και στην εκκλησία ο μπαμπάς. Πράγμα που τον αγανακτεί, αλλά προσπαθεί να μην το δείξει, αποφεύγοντάς το όσο γίνεται περισσότερο.

Όταν η γιαγιά θυμιατίζει –και αυτό συμβαίνει κάθε απόγευμα–, στέκεται πάνω από το κεφάλι του και τον γεμίζει καπνούς για πολλή ώρα, μέχρι που θυμώνει και τότε εκείνη παίρνει πονεμένο ύφος και λέει: «Τι σκληρά που είναι σήμερα τα παιδιά!».

Με την κόρη της όμως την Ελευθερία δεν συμβαίνει το ίδιο. Πρώτα απ' όλα δεν τη λέει ποτέ «Ελευθερία μου». Αλλά τη θεωρεί εξίσου μοσχαναθρεμμένη. Ύστερα, δεν τη θυμιατίζει ποτέ ιδιαιτέρως. Και το χειρότερο, δεν της μιλά ποτέ γλυκά και συνέχεια τη μαλώνει: γιατί κοιμάται μέχρι αργά το πρωί, γιατί δεν έβαλε σωστά τους λεμονανθούς στο βάζο, γιατί δεν φορά τα κατάλληλα ρούχα ή δεν χτένισε καλά τα μαλλιά της. Δηλαδή για χαζομάρες. Ώρες ώρες όμως την κοιτάζει με τόση ζεστασιά στο βλέμμα, που λέω πως δεν μπορεί, θα την αγαπάει κι αυτή και ποιος ξέρει τι μυστικά κρύβει. Α ναι! Είμαι σίγουρη πως πίσω από την Τετερία υπάρχει ένα μυστικό.

Η γιαγιά Μαρία είναι πάντα σοβαρή και αγέλαστη. Ίσως και λίγο θυμωμένη. Και πολύ αυστηρή. Εμάς, ας πούμε, που είμαι σίγουρη ότι μας αγαπάει αφού είμαστε τα μοναδικά της εγγόνια, σπάνια μας μιλάει γλυκά. Σε αντίθεση με τη γιαγιά Δήμητρα, της μαμάς μας τη μαμά, που ψυχούλες της μας ανεβάζει, ψυχούλες της μας κατεβάζει.

Όταν η γιαγιά Μαρία δίνει οδηγίες στο χαζο-Λενιώ, στην κόρη της ή στη μαμά μου για το στρώσιμο του τραπεζιού ή για κάποια άλλη δουλειά, έχει ένα ύφος λίγο άγριο, ύφος που δεν σηκώνει αντιρρήσεις. Έτσι θα ήταν και ο πατέρας της ο καπετάνιος όταν έδινε οδηγίες στους ναύτες του. Και κάτι τέτοιες στιγμές το μυαλό μου πάλι πλάθει ιστορίες και εικόνες, τη βλέπω στην κουπαστή ενός μεγάλου καϊκιού, μέσα στη φουρτουνιασμένη θάλασσα, να φωνάζει «αμόλα» και «άσ' το φέρμο» με ένα τσιμπούκι στο στόμα.

Όμως και με τον εαυτό της η γιαγιά Μαρία είναι αυστηρή. Νηστεύει, προσεύχεται, είναι τυπική στα πάντα – πώς κάθεται, πώς ντύνεται, πώς συμπεριφέρεται. Και, σε αντίθεση με εμένα που αγαπάω όλες τις λέξεις, αυτή αγαπάει μόνο δύο: τη λέξη «πρέπει» και τη λέξη «κόσμος». Ας πούμε: «Πρέπει να έρθεις στην πλατεία να σε

δει ο κόσμος» – αυτό είναι για τον μπαμπά μου. «Πρέπει να πάμε στην εκκλησία. Τι θα πει ο κόσμος;» – αυτό είναι για όλους μας. «Δεν πρέπει να πίνεις, δεν κάνει έτσι ο κόσμος» – αυτό πάει στον παππού. Και διάφορα άλλα «πρέπει» και «κόσμος».

Γενικά ο κόσμος την ενδιαφέρει πολύ, απ' ό,τι καταλαβαίνω. Και όταν λέμε κόσμος, δεν εννοούμε την οικουμένη, εννοούμε τους συγγενείς, τους φίλους, το χωριό και μαζί μερικά παραδιπλανά χωριά.

Με τη μαμά μου, τη «νυφadia» της, έχει καλές σχέσεις. Όμως ποτέ δεν της χαμογελά όταν της μιλάει ούτε τη λέει «Αριάδνη μου-ουου» ή έστω «παιδί μου», όπως την κόρη της ή ακόμα και το χαζο-Λενιώ. Ποτέ δεν τις είδα να φιλιούνται, αλλά ούτε και να μαλώνουν. Η μαμά μου της μιλάει στον πληθυντικό, όπως και στον παππού, και τους αποκαλεί «μητέρα» και «πατέρα». Μερικές φορές όμως, αν κάτι δεν της αρέσει, μπορεί και να μιλήσει στον ενικό, έτσι, στα ξαφνικά.

Γενικά αυτή η οικογένεια δεν μαλώνει. Φανερά. Ή δυνατά. Και κανείς δεν δείχνει τα αισθήματά του. Τα κρύβουν, λες και ντρέπονται γι' αυτά. Μόνο εγώ κλαίω και χτυπιέμαι όταν θυμώνω. Φυσικά με μαλώνουν γι' αυτό, αλλά εγώ δεν την κόβω τη συνήθεια και καλά κάνω.

Και η γιαγιά Μαρία βλέπει όνειρα. Θα μου πείτε τώρα πως δεν υπάρχει άνθρωπος που δεν βλέπει. Και σας απαντώ πως... δεν ξέρω. Πάντως η μαμά ποτέ δεν διηγήθηκε κάποιο όνειρό της ούτε σ' εμάς ούτε στον μπαμπάκη. Βέβαια η μαμά μας είναι πάντα τόσο βιαστική και έχει «τόσα στο κεφάλι της», όπως λέει και η ίδια... Η γιαγιά όμως κάθε πρωί πιάνει το χαζο-Λενιώ και της διηγείται χαμηλόφωνα το όνειρο που είδε. Σε ποιον; Στο χαζο-Λενιώ, που δεν ξέρει ούτε πόσο κάνει ένα κι ένα, που λέει ο λόγος. Και να δείτε που αυτή της εξηγεί το όνειρο χαμηλόφωνα και στα μουλωχτά, χωρίς, δυστυχώς, να μπορούμε να ψαρέψουμε λέξη εμείς, και η γιαγιά την

ακούει με προσοχή. Και στο τέλος σταυροκοπιέται και μουρμουρίζει: «Καλό και ευλογημένο να 'ναι...».

Το δεύτερο σπόρι που έβαλε ο παππούς στη γιαγιά ήταν το σπόρι για την Τετερία. Μάλλον θα ήταν κάπως χαλασμένο, μπορεί και ξερό, γιατί δημιουργήθηκε πρόβλημα με το ποδαράκι της. Αλλά καλύτερα να σας τα πω με τη σειρά.

Η θεία μου η Ελευθερία, όπως τα 'χουμε ξαναπεί, είναι όμορφη. Και κουτσή. Πολύ όμορφη και πολύ κουτσή. Και έχει τα ωραιότερα μάτια του κόσμου. Λένε ότι τα έχω κληρονομήσει και εγώ, αλλά και πάλι αυτό δεν το καταλαβαίνω: Πώς γίνεται να κληρονομείς μάτια, όταν ο άλλος ζει ακόμη; Και τι είναι τα μάτια, μου λέτε; Σπίτι, κτήματα ή έστω δαχτυλίδι με πράσινη πέτρα, σαν αυτό που φοράει η γιαγιά και λέει ότι θα το κληρονομήσω εγώ όταν πεθάνει;

Η θεία Ελευθερία όταν χαμογελάει, σπάνια βέβαια και μόνο σ' εμένα, γιατί είμαι το «χελιδονάκι της», αστράφτουν τα μάτια της σαν το δαχτυλίδι της γιαγιάς και εγώ λιώνω από αγάπη. Γιατί την αγαπώ τόσο; Για πολλά πράγματα.

Γιατί, όταν ήμουν μικρή –και όχι τώρα, που είμαι μεγάλο κορίτσι πια–, όταν με πίεζαν να φάω, εκείνη με αγκάλιαζε και έλεγε να μ' αφήσουν ήσυχη, θα έτρωγα όταν θα πεινούσα. Πολύ λογικό. Ξέρετε κανέναν να τρώει χωρίς να πεινάει; Πάντως, αν και θα το ήθελα για να τη δικαιώσω, εγώ ποτέ δεν πείνασα...

Την Τετερία την αγαπώ γιατί, όταν πέφτω και χτυπώ τα γόνατά μου, δεν μου βάζει στην πληγή οινόπνευμα που τσουίζει, αλλά οξυζενέ που μόνο αφρίζει και κάνει την ίδια δουλειά. Την αγαπώ γιατί, όταν μου χτενίζει τα μαλλιά, το κάνει απαλά και αργά και δεν πονάω καθόλου, όχι σαν τη μαμά, που πάντα λέει να καθίσω ακίνητη γιατί βιάζεται και έχει «πρώτη ώρα» στο σχολείο.

Την αγαπώ γιατί μου δίνει λεμονάδα με μία σταγόνα βερμούτ

κρυφά από τους υπόλοιπους και πίνουμε τσουγκρίζοντας τα ποτήρια. Όταν το είπα κάποτε στον Μάριο, γιατί βέβαια δεν μπορώ να κρατήσω το στόμα μου κλειστό, εκείνος έμπηξε τα κλάματα και από τότε τον κάναμε μέλος στην παρέα της «λεμονοβερμουτάδας», όπως τη λέμε. Βέβαια, για να σας πω την αλήθεια, τώρα είναι καλύτερα. Τσουγκρίζουμε τρία ποτήρια και έχει περισσότερη πλάκα και πιο ωραίο ήχο. Τσιν τσιν!

Τη λατρεύω γιατί, όταν εμείς είμαστε στην πόλη και εκείνη στο χωριό, μου γράφει ωραία γράμματα και είναι πάλι σαν να είμαστε μαζί. Τα γράμματά της δεν τα διαβάζει κανένας άλλος, είναι μόνο δικά μου και δεν τα δίνω ούτε καν στον Μάριο. Αυτός, ενώ στην αρχή μού ζητούσε να τα διαβάσει, τώρα καταλαβαίνει ότι είναι «αυστηρώς προσωπικά» και ούτε που το συζητάει πια.

Τη θαυμάζω γιατί μοσχοβολάει όπως οι ανθισμένες λεμονιές. Η Τετερία λατρεύει τα άνθη της λεμονιάς και τα βάζει παντού: στα βάζα, στο δωμάτιό της, στα συρτάρια της, στα ρούχα της, στα σκεπάσματά της.

Δεν μιλάει πολύ με τους άλλους. Πιο σωστό είναι να πω ότι μιλάει ελάχιστα. Και, όταν είναι απαραίτητο, ας πούμε για να φωνάξει τον παππού στο τραπέζι, χαμηλώνει το βλέμμα και η φωνή της είναι σιγανή και διστακτική. Όταν πρέπει να απαντήσει στη γιαγιά που την ξυπνάει νωρίς κάθε πρωί, λέει μαλακά: «Έρχομαι, βρε μάνα, έρχομαι» και ποτέ δεν θυμώνει.

Και όμως. Σ' εμένα η Τετερία μιλάει ώρες ατελείωτες και για τα πάντα. Και στον αδελφό μου φυσικά, αλλά αυτός, καταλαβαίνετε, είναι και αγόρι...

Όταν η θεία μου περπατάει μέσα στο σπίτι, που έχει σανιδένιο πάτωμα, πάντα ξέρεις πού βρίσκεται. Το μεγάλο ξύλινο παπούτσι που φοράει στο ένα της πόδι, καθώς έχει στο κάτω μέρος του ένα σίδερο, κάνει πολύ θόρυβο. Όμως εκείνη πατάει ελαφρά και αργά,

λες και φοβάται μήπως ενοχλήσει τους υπόλοιπους, έτσι που ο ήχος από το παπούτσι της ακούγεται σαν μουσική. Γι' αυτό κι εμένα μου φαίνεται πως το περπάτημά της είναι σαν χορός και μάλιστα με τη δική της, την κατάδική της μουσική! Χορός και μουσική μαζί από ένα τόσο λεπτό ποδαράκι!

Γιατί, μήπως εκείνο το κοριτσάκι που βλέπω στην τηλεόραση, το παιδί-θαύμα που χτυπάει τα πόδια της στο ξύλινο πάτωμα και χορεύει, είναι καλύτερο; Η μαμά μου είπε για τη Σίρλεϊ Τεμπλ ότι πριν από πενήντα χρόνια και βάλε ήταν παιδί-θαύμα. Χόρευε, τραγουδούσε και έπαιζε σε έργα. Άραγε τώρα η Σίρλεϊ Τεμπλ είναι γιαγιά-θαύμα ή αυτό περνάει με τα χρόνια;

Φυσικά η θεία μου δεν έχει χορέψει ποτέ της. Κανονικά εννοώ, όπως οι υπόλοιποι άνθρωποι. Ούτε καν στο σπίτι, στα γλέντια που κάνουμε μερικές φορές μεταξύ μας. Όσο για την πλατεία του χωριού ή κάποια χοροεσπερίδα, δεν το συζητάμε... Όμως τραγουδάει πολύ όμορφα.

Ξέρει όλα τα τραγούδια, γιατί μέσα στο δωμάτιό της έχει ένα ραδιόφωνο TESLA, που είναι ανοιχτό και παίζει όλη μέρα και σχεδόν όλη νύχτα.

Αυτό βέβαια δεν είναι το μόνο ραδιόφωνο στο σπίτι, γιατί ο παππούς παράγγειλε από τη Γερμανία ένα πολύ ωραίο έπιπλο από σκούρο γυαλιστερό ξύλο. Από τικ. Όχι τικ νευρικό, τικ σκέτο.

Το έπιπλο αυτό, που έχει τηλεόραση, ραδιόφωνο και πικάπ μαζί, στηθήκε στη μεγάλη σάλα και στις γιορτές ο παππούς ζητάει από την Τετερία να βάλει καμιά πλάκα να παίζει στο πικάπ. Τότε αυτή, με μάγουλα κόκκινα από ντροπή, διαλέγει δίσκους και τους βάζει να παίξουν. Τώρα τελευταία βέβαια δεν βάζει όλους τους δίσκους που υπάρχουν στο σπίτι, γιατί μερικούς, νομίζω του Θεοδωράκη, ο παππούς τους έχει κρύψει. «Μη σας πω ότι τους έχει πετάξει κιόλας», όπως ψιθυρίζει η μαμά.

Ας ξαναγυρίσουμε τώρα στα τραγούδια της Τετερίας που όλα μιλάνε για τον έρωτα. Και τον πόνο. Καμιά φορά και τη χαρά, όμως πιο σπάνια. Τα λέω και εγώ μαζί της, συνήθως το βράδυ, πριν κοιμηθούμε. Μερικά βράδια, όταν τραγουδάμε και οι τρεις μαζί, ακουγόμαστε τόσο δυνατά (ο Μάριος έχει μια φωνάρα...), που η μαμά μάς μαλώνει και λέει ότι είναι πια ώρα για ύπνο.

Εμείς τότε χαμηλώνουμε τις φωνές μας και, αφού τραγουδάμε που τραγουδάμε σιγανά, λέμε και τα τραγούδια του Θεοδωράκη, «Ήταν πρωί τ' Αυγούστου» και τέτοια.

Από πέρσι το καλοκαίρι η θεία μου άρχισε να μου λέει και ιταλικά τραγούδια, που είναι πολύ της μόδας και το ραδιόφωνο τα παίζει συνέχεια. Εκεί να δείτε έρωτα και πάθος! Και πόνο φυσικά, αλλά πόνο γλυκό και λίγο πιο χαρούμενο από τον ελληνικό – από του Καζαντζίδη, για παράδειγμα.

Η Τετερία μου εξηγεί τα λόγια και άρχισα και εγώ να μαθαίνω ιταλικά. «Αμόρε» είναι η αγάπη, ο έρωτας. «Κουόρε» η καρδιά. «Λάκκριμα» το δάκρυ. «Αριβεντέρτσι αμόρε» αντίο, αγάπη μου, για πάντα. «Σε ελεύθερη μετάφραση» μου εξηγεί. Όταν τη ρώτησα πού έμαθε ιταλικά, μου έδειξε ένα βιβλίο: «Η Ιταλική Άνευ Διδασκάλου». Το πήρε για να καταλαβαίνει τι λένε τα τραγούδια. Και να δείτε που τα καταλαβαίνει!

Η Τετερία έχει πάει μόνο στο δημοτικό. Ήταν πολύ καλή μαθήτριά, αλλά φοβερά ντροπαλή. Ποτέ δεν σήκωνε το χέρι της. Με το ζόρι έλεγε το μάθημα, αν και ήταν πάντα διαβασμένη. Αφήστε που ζωγράφιζε υπέροχα και έγραφε εξαιρετικές εκθέσεις. Στην αριθμητική δε ξεπερνούσε και τον δάσκαλό της και έπαιρνε πάντα άριστα. Αλλά δεν είχε φίλες γιατί στο διάλειμμα δεν μπορούσε να τρέξει και να παίζει όπως τα άλλα παιδιά. Ούτε όμως μετά το σχολείο μπορούσε να παίξει στη γειτονιά γιατί πάλι δεν μπορούσε να τρέξει, αλλά και γιατί το σπίτι ήταν μακριά από το χωριό και δεν υπήρχε

γειτονιά εκεί. Έτσι, όταν τελείωσε το δημοτικό και έπρεπε να πάει στο γυμνάσιο, ζήτησε με κλάματα να μην τη στείλουν.

Νομίζω ότι φοβόταν τον κόσμο και ντρεπόταν. Αυτά βέβαια τα έμαθα και τα κατάλαβα αργότερα, αλλά, είπαμε... Σας συμπάθησα και σας τα λέω από τώρα.

Η θεία μου έμεινε λοιπόν στο σπίτι και άρχισε να κεντάει και να πλέκει. Ανοησίες δηλαδή. Όμως δεν της άρεσε κανένα από τα δυο και, όταν για πρώτη φορά διάβασε την «Άννα Καρένινα», βρήκε τι ήθελε να κάνει. Άρχισε τότε να διαβάζει με μανία όλα τα βιβλία του σπιτιού, μετά της κινητής δανειστικής βιβλιοθήκης, που ερχόταν μια φορά την εβδομάδα στο χωριό, και τελικά ο μπαμπάκης, που τότε ήταν φοιτητής στην πόλη, ανέλαβε να της στέλνει κάθε μήνα όλα τα καινούργια βιβλία που κυκλοφορούσαν.

Οι γονείς της, όπως είμαι σίγουρη ότι περιμένατε να συμβεί, και ειδικά η γιαγιά—αυτό δα μας έλειπε!—, γκρίνιαζαν, αλλά ο μπαμπάς μου την υποστήριξε πολύ, ίσως για πρώτη φορά μέχρι τότε, και έτσι σταμάτησαν τη μουρμούρα και την άφησαν στην ησυχία της και στα βιβλία της. Από τα βιβλία αυτά, χωρίς να έχει ζήσει τίποτα η ίδια, έμαθε για τη ζωή, τη φιλία, τον έρωτα, την προδοσία, τον πόλεμο, την ειρήνη, τα πάθη και τα μίσση του κόσμου. Και άλλα πολλά, φαντάζομαι. Και όπως λέει η μαμά: «Η Ελευθερία ίσως και να είναι ο πιο διαβασμένος άνθρωπος στον κόσμο!».

Έτσι ζούσε η Τετερία μου, μέσα στα βιβλία της, κοντά στα λεμονόδεντρα, στις λεμονάδες και στο γλυκό λεμόνι που έφτιαχνε κάθε καλοκαίρι μαζί με τη γιαγιά—η μοναδική δουλειά που της άρεσε να κάνει με κέφι.

Όσπου γεννήθηκα εγώ! Άντε, εμείς... Και η ζωή της άλλαξε. Αυτό μου το είπε πολύ νωρίς, μπορεί να ήμουν τριών χρονών, και από τότε δεν το ξέχασα ποτέ.

Και όχι μόνο δεν το ξέχασα, αλλά πίστεψα ότι, όταν εγώ εμφανίζομαι στη ζωή κάποιου, αυτή πρέπει να αλλάζει. Και φυσικά την πάτησα μεγαλοπρεπώς.

Όλη την τρυφερότητα και την αγάπη που είχε μέσα της και δεν την έδωσε ποτέ σε κανέναν την πρόσφερε σ' εμένα και στον Μάριο. Μας νανούριζε, μας χόρευε, μας πήγαινε βόλτες στο λεμονοδάσος, μας τάιζε, μας έλεγε ιστορίες και τραγούδια. Μας διηγήθηκε σαν παραμύθια πολλά έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Ποτέ κανονικά παραμύθια με κοιμισμένες πριγκίπισσες που ξυπνάνε μετά από εκατό χρόνια και είναι ακόμη νέες και όμορφες ή με λύκους που καταπίνουν γιαγιάδες και ύστερα τις βγάζουν ζωντανές και ολόκληρες. Αυτά ήταν χαζομάρες.

Μας έμαθε για το ηλιακό σύστημα και τους πλανήτες, που όλοι έχουν ονόματα από τους θεούς των αρχαίων Ελλήνων. Ο αγαπημένος μου βέβαια, όπως φαντάζομαι ότι φαντάζεστε, είναι η Αφροδίτη.

Γιατί η Τετερία μάς έμαθε και την ελληνική μυθολογία, που την παίζω στα δάχτυλα, και η θεά Αφροδίτη μού αρέσει περισσότερο από τις άλλες θεές. Και από τη σοφή Αθηνά και από την κακούργα την Ήρα. Μου αρέσει η Αφροδίτη, που είναι όμορφη και τσαχπίνια, που όλο προβλήματα προκαλεί και όλο βγαίνει λάδι. Ούτε η συνονομάτή μου η θεά Δήμητρα με συγκινεί. Θεά της γεωργίας, λέει. Σιγά το πράγμα! Το ίδιο είναι να είσαι θεά της ομορφιάς και το ίδιο είναι να είσαι θεά της γεωργίας; Όχι, πείτε μου!

Επίσης μου αρέσουν οι εννέα Μούσες, μα περισσότερο η Θάλεια. Στη φαντασία μου τη μούσα Θάλεια την έχω ταυτίσει με την κοπέλα που μένει στον ίδιο όροφο μ' εμάς και είναι πολύ όμορφη και πολύ μοντέρνα. Όταν συναντιόμαστε στην είσοδο της πολυκατοικίας, την ώρα που εκείνη γυρίζει από το γυμνάσιο, έχει μαζεμένη

την ποδιά της για να είναι μίνι και δεν φοράει κορδέλα στα μαλλιά, ενώ είναι υποχρεωτικό. Μπράβο της! Έτσι θα κάνω και εγώ όταν πάω στο γυμνάσιο.

Ασχολείται πολύ μαζί μας κι όχι μόνο με ιστορίες και τραγούδια. Και για τα μαθήματά μας νοιάζεται και για την πρόδοό μας στο σχολείο. Γι' αυτό προσπαθεί να βρει τρόπους εύκολους και ευχάριστους για να μας κάνει επαναλήψεις ή να μας προχωρήσει στα ρημάδια τα παρακάτω κατά τη διάρκεια των διακοπών.

Για παράδειγμα, μας προγυμνάζει στην αριθμητική με έναν πολύ πρωτότυπο τρόπο. Τέτοιον τρόπο ούτε ο μπαμπάς μου, που είναι και μαθηματικός, δεν χρησιμοποιεί. Κάνουμε προσθέσεις και αφαιρέσεις με καραμέλες και σοκολατάκια (δυστυχώς όχι μαργαρίτες). Όποιος λύσει πρώτος το πρόβλημα κερδίζει το γλύκισμα. Καταλαβαίνετε φυσικά ότι για μένα το βραβείο δεν έχει και πολύ ενδιαφέρον. Έτσι, ο Μάριος πάντα με κερδίζει, αφού και μαθηματικό κεφάλι είναι και τα σοκολατάκια τού αρέσουν. Εμένα δεν με νοιάζει σχεδόν καθόλου που με νικάει.

Τότε ... γιατί αργότερα έπρεπε παντού να είμαι πρώτη και υπέφερα πολύ γι' αυτό; Δεν ξέρω πώς έγινε. Μέχρι που κατάλαβα ότι οι πρώτοι δεν είναι αναγκαστικά και οι καλύτεροι.

Κάτι άλλο που κάνει καταπληκτικά η Τετερία είναι να διηγείται την ιστορία της οικογένειάς μας. Γνωρίζει για όλους, για προπαπούδες και προθείους, και μας τα λέει σαν παραμύθι. Εντυπωσιασμένοι εμείς, την παρακαλάμε να μας λέει συνέχεια για τα παλιά τα χρόνια. Μερικές από τις ιστορίες αυτές θα σας τις πω όταν θα έρχεται το θέμα εκεί.

Η Τετερία μου δεν είναι παντρεμένη. Ούτε και παντρεύτηκε ποτέ. Και μπορεί και να μην παντρευτεί ποτέ. Για κάποιο λόγο όλοι

οι άλλοι εκτός από την ίδια, εμένα και τον Μάριο αυτό το πράγμα το θεωρούν πολύ κακό. Μια φορά άκουσα τη γιαγιά να μιλάει για «βάσανο μεγάλο». Της κάνανε βέβαια πολλά προξενιά. Τη θέλανε πολλοί γαμπροί και από το χωριό μας και από άλλα, απ' ό,τι ακούω να λένε ο μπαμπάς και η μαμά. Βλέπεις, και όμορφη είναι και προίκα μεγάλη έχει. Όμως η Τετερία ποτέ δεν δέχτηκε. Κλεινόταν στο δωμάτιό της και έκανε μέρες να βγει έξω. Ούτε για να φάει δεν ξεμυτούσε. Τελικά η οικογένεια υποχωρούσε και η Ελευθερία συνέχιζε τη ζωή της όπως ήθελε η ίδια: μόνη και αθόρυβη.

Το γυμνάσιο δεν είναι το μόνο μέρος στο οποίο δεν έχει πάει η θεία μου. Γενικά δεν πηγαίνει που-θε-νά. Δεν έχει έρθει ποτέ στην πόλη που ζούμε, παρά τα παρακάλια και τα κλάματά μου, αλλά δεν πάει ούτε στην εκκλησία ούτε στην πλατεία ούτε σ' άλλα σπίτια συγγενών και φίλων, ούτε καν στη θάλασσα για μπάνιο. Μόνο στο περιβόλι με τα λεμονόδεντρα πάει, γιατί, όπως μου λέει, της κάνουν την καλύτερη παρέα. Μετά από μένα, φυσικά. Και το πιστεύω αυτό για το λεμονοδάσος, γιατί και εμένα, όταν είμαι μόνη μου –πράγμα σπάνιο, καθότι ο Μάριος είναι φοβερό τοιμπούρι–, πολύ μου αρέσει να τρέχω ανάμεσα στις λεμονιές και να μυρίζω το άρωμά τους. Ακόμη και σ' αυτό της μοιάζω!

Αυτοί είναι οι αγαπημένοι μου άνθρωποι –όχι όλοι το ίδιο αγαπημένοι–, που συναντάω όταν ερχόμαστε κάθε Χριστούγεννα, Πάσχα και καλοκαίρι. Το καλοκαίρι βέβαια είναι πιο χορταστικό γιατί μένουμε πολύ καιρό, καταφτάνουμε μόλις κλείσουν τα σχολεία στο τέλος του Ιουνίου και μένουμε μέχρι να ξαναοιζούν. Και ανοίγουν πάντα στις αρχές Σεπτεμβρίου. Δυστυχώς.

Οι αγαπημένοι αυτοί άνθρωποι –όχι όλοι το ίδιο αγαπημένοι, να μην ξεχνιόμαστε– ζούνε στο πιο ωραίο σπίτι του κόσμου. Στο σπίτι μας στο χωριό, στο σπίτι με τα λεμονόδεντρα.

Το χωριό μας. Το χωριό μας είναι χτισμένο πάνω σε λόφους κοντά στη θάλασσα. Δεν είναι ούτε παραθαλάσσιο ούτε πεδινό, αλλά ούτε και ορεινό. Είναι χωριό λοφίοιο. Όπως η Ρώμη, ας πούμε. Μεγαλεία, δηλαδή.

Το χωριό μας δεν είναι ούτε μεγάλο, αλλά ούτε και μικρό. Έχει άσπρα σπίτια με αυλές, μια ωραία πλατεία με πεύκα και πλατάνια και την εκκλησία του Αϊ-Γιώργη. Ο Αϊ-Γιώργης είναι ο προστάτης του χωριού και κάθε χρόνο μετά το Πάσχα γίνεται μεγάλο πανηγύρι προς τιμήν του.

Το σπίτι μας είναι χωμένο μέσα σε ένα τεράστιο —όχι, όχι, τε-ρά-στι-ο— κτήμα με λεμονόδεντρα. Όλο το κτήμα έχει πέτρινη περίφραξη με πράσινα κάγκελα και μια μεγάλη σιδερένια πόρτα. Αυτή είναι η «κάτω πόρτα», όπως τη λέμε όλοι. Πάνω της υπάρχει ένα όμορφο μπρούντζινο χεράκι που είναι εκεί αντί για κουδούνι και, αν το κουνήσεις πάνω κάτω, χτυπάει και βγάζει ήχο. Το λένε ρόπτρο και είμαι πολύ περήφανη που το ξέρω αυτό — το λέω στις συμμαθήτριάς μου και σκάνε από τη ζήλια, πού να βρεις ρόπτρα στις πολυκατοικίες;

Το χεράκι-ρόπτρο είναι μάλλον από μικρό παιδί, γιατί τα δάχτυλά του είναι μικρά και λεπτά. Όμως έχει και μακριά νύχια, να, σαν της μαμάς, οπότε μας μπερδεύει κάπως. Τελικά είναι παιδικό χεράκι ή γυναικείο;

Ακόμη δεν το έχω καταλάβει, αν και σήμερα στολίζει σαν πρεξ παπιέ το γραφείο μου.

Όταν ήμαστε μωρά, ο μπαμπάς μάς έπαιρνε αγκαλιά για να φτάσουμε το χεράκι και να το χτυπήσουμε. Ο Μάριος τρελαινόταν γι' αυτό το παιχνίδι και δεν σταματούσε παρά μόνο αν το χτυπούσε πολλές πολλές φορές. Εγώ όμως δίσταζα και φοβόμουν κάπως. Ένα χέρι μόνο του; Πού είναι το υπόλοιπο παιδί;

Είπαμε ότι το χεράκι είναι εκεί αντί για κουδούνι. Αλλά είναι και άχρηστο συγχρόνως γιατί η πόρτα είναι πάντα ξεκλείδωτη και όποιος θέλει να μπει στην αυλή βάζει το χέρι του ανάμεσα από τα κάγκελα και την ανοίγει.

Από την αυλόπορτα, ένα μακρύ μονοπάτι στρωμένο με άσπρα βότσαλα οδηγεί στο σπίτι. Δεξιά και αριστερά του μονοπατιού υπάρχουν πολλές τριανταφυλλιές σε όλα τα χρώματα και μια σειρά από πεύκα.

Μετά τα πεύκα αρχίζουν οι λεμονιές. Κοντά στο σπίτι το μονοπάτι φαρδαίνει και στρογγυλεύει, σχηματίζοντας μια μικρή πλατεία. Έτσι τη λέμε με τον Μάριο γιατί, κατά τη γνώμη μας, έχει όλα όσα έχει μια πλατεία. Δηλαδή είναι στρωμένη με άσπρες μεγάλες πλάκες, ενώ κατά διαστήματα έχει και πέτρινες πλάκες, που φτιάχνουν ένα ωραίο σχέδιο, σαν σκάκι. Στη μέση της πλατείας μας υπάρχει ένα σιντριβάνι, χτισμένο με βότσαλα. Γύρω του είναι τέσσερα ξύλινα παγκάκια με σιδερένια πόδια, όπως ακριβώς στα πάρκα στην πόλη, και μετά αρχίζουν τα δέντρα. Πολλά δέντρα. Έτσι, εκεί είναι πάντα σκιερά και δροσερά.

Το μόνο που λείπει από τη δική μας πλατεία είναι ένα άγαλμα – γιατί δεν γνωρίζουμε καμιά σοβαρή πλατεία που να μην έχει τουλάχιστον ένα.

Όταν το είπαμε αυτό πριν από χρόνια στην Τετερία, εκείνη μας προέτρεψε να γίνουμε σπουδαίοι άνθρωποι, για να στήσουν το δικό μας άγαλμα εδώ. Καλή ιδέα, δεν λέω. Αλλά δεν χρειάζεται να πεθάνουμε πρώτα;

Μόλις τελειώνει η πλατεία, αρχίζει το σπίτι, που μας υποδέχεται με τη βεράντα με τα φαρδιά σκαλιά. Απ' τη μια πλευρά της βεράντας υπάρχει ένα σιδερένιο άσπρο σαλόνι που το λένε φερ φορζέ – «και για τους ξένους» σαν να λέμε–, από την άλλη ένα μακρύ τραπέζι όπου τρώμε τα μεσημέρια και τα βράδια του καλοκαιριού, παίζουμε

τα επιτραπέζιά μας, γκρινιάρη και μονόπολη, πίνουν οι μεγάλοι τον καφέ τους και γίνονται όλες οι συζητήσεις – και οι καβγάδες επίσης.

Το σπίτι είναι δίπατο, αλλά και διώροφο. Ο παππούς και η γιαγιά το λένε δίπατο, η μαμά και ο μπαμπάς το λένε διώροφο. Είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα, αλήθεια. Στο κάτω πάτωμα υπάρχουν παλιά έπιπλα που τα έχει φέρει ο προπάππος μας ο καπετάνιος από την Ευρώπη και η μαμά λέει ότι είναι θαυμάσιες και πολύτιμες αντίκες. Εκεί βρίσκεται η μεγάλη σάλα και η τραπεζαρία με τους κόκκινους βελούδινους καναπέδες και τις πολυθρόνες. Στον έναν καναπέ κάθεται μόνιμα μια μεγάλη κούκλα, που τη λένε Μαρκησία. Αυτή η Μαρκησία έχει μακριές μαύρες μπούκλες και φοράει χρυσή σκληρή τουαλέτα. Η τουαλέτα είναι φόρεμα και όχι ο καμπινές, που λέμε. Με την κούκλα αυτή δεν προσπάθησα ποτέ να παίξω, γιατί είναι κρύα και καθόλου χαρούμενη. Πάντως είμαι σίγουρη ότι η γιαγιά δεν θα με άφηνε έτσι κι αλλιώς, ακόμα κι αν το ήθελα.

Στην τραπεζαρία είναι και η σερβάντα, δηλαδή ο μπουφές. Μέσα εκεί είναι κρυμμένοι οι θησαυροί του Σολομώντα: μικρά κρυστάλλινα πιατάκια, ασημένια κουταλάκια, ποτήρια από σκαλιστό κρύσταλλο με ψηλό ποδαράκι και ασημένιοι δίσκοι. Αυτά μάλιστα. Πολύ μου αρέσει να παίξω μαζί τους και το κάνω στα κρυφά, όταν δεν το παίρνει είδηση η γιαγιά. Γιατί, όταν το μυρίζεται, με μαλώνει και μου λέει ότι αυτά είναι κειμήλια και θα μου τα χαρίσει όταν παντρευτώ. Δηλαδή δέκα αιώνες μετά. Άσε που ποτέ δεν είδα τη μαμά μας να παίζει με τα φλιτζάνια στο σπίτι μας, κι ας είναι και παντρεμένη.

Το τραπέζι έχει πόδια λιονταριού, όχι αληθινού όμως, και οι καρέκλες είναι ντυμένες με απαλό δέρμα. Τρίζουν λίγο όταν κάθεται –όχι βέβαια όταν κάθομαι εγώ, αλλά κάποιος με κανονικό βάρος– και πάνω στο τραπέζι, στη μέση, βρίσκεται πάντα το μεγάλο αση-

μένιο κηροπήγιο με τα είκοσι κεριά. Και αυτό οικογενειακό κειμήλιο. Στο καθιστικό τα έπιπλα είναι μοντέρνα. Τα λένε «δανέζικα», αλλά δεν τα αγόρασαν από τη Δανία. Είναι ντυμένα με πορτοκαλιά υφάσματα και έχουν λεπτά ξύλινα ποδαράκια. Μοιάζουν με κάτι τροφαντές κυριούλες που 'χουν λεπτά πόδια. Εκεί στο καθιστικό, όπως είναι φυσικό, καθόμαστε και βλέπουμε τηλεόραση ή δεχόμαστε τους απλούς επισκέπτες, όχι τους επίσημους.

Βέβαια εγώ επίσημους δεν έχω δει ποτέ, αλλά η γιαγιά Μαρία είναι σίγουρη πως υπάρχουν. Πάντως γενικά, όταν είμαστε εμείς στο χωριό, τον χειμώνα τρώμε στην τραπεζαρία και όχι στην κουζίνα, γιατί ο παππούς αναρωτιέται για πότε τα έχουν τα έπιπλα και για ποιους, ενώ η γιαγιά στραβομουτσουνιάζει ελαφρώς και μας προσέχει μην κάνουμε καμιά ζημιά. Και η μαμά μου γκρινιάζει στον μπαμπά πως γενικά –από εκείνη ξεσήκωσα αυτή τη λέξη–, γενικά οι γονείς του δεν το χαίρονται το σπίτι τους και πότε περιμένουν να το κάνουν. Ο μπαμπάκης σηκώνει τους ώμους του και παίρνει το ύφος «δεν μας παρατάς τώρα», που μόνο εγώ ξέρω να το αποκρυπτογραφώ.

Και μην αναρωτιέστε πώς και ξέρω αυτή τη λέξη, ο Γιώργος Θαλάσσης στον «Μικρό Ήρωα» όλο να αποκρυπτογραφήσει έναν κώδικα, μια διαταγή ή κάτι άλλο των Γερμανών προσπαθεί. Ας λέει λοιπόν η μαμά πως αυτά είναι παραφιλολογίες. Αν θέλεις να μάθεις, λέω εγώ, από παντού μαθαίνεις. Μάλιστα.

Για το σπίτι στο χωριό. Συνέχεια. Στο ισόγειο βρίσκεται επίσης ένα μικρό δωμάτιο που βλέπει στον πίσω κήπο, όπου μένει η θεία Αργυρή. Αν και δεν είναι πιο γριά από τη γιαγιά –και μην της το πείτε πως την αποκαλώ έτσι–, η θεία το διάλεξε γιατί λέει πως δεν μπορεί να ανεβοκατεβαίνει σκάλες.

Στο ισόγειο είναι και η κουζίνα της γιαγιάς μας. Και την ονομά-

ζω «της γιαγιάς», γιατί εκεί μαζί με το χαζο-Λενιώ μαγειρεύει και κάνει τα γλυκά της, για τα οποία παίρνει πάντα συγχαρητήρια. Στο βασίλειό της η γιαγιά σπάνια αφήνει τη μαμά να ανακατευτεί και αυτό –πράγμα παράξενο γιατί η μαμά λέει συνήθως πως δεν τρελαίνεται κιόλας με τη μαγειρική– όταν είμαστε στο χωριό την πειράζει. Ακατανόητοι αυτοί οι μεγάλοι!

Η κουζίνα έχει μια τεράστια σόμπα με ξύλα, τη μασίνα, στην οποία μαγειρεύουν, αν και υπάρχει ηλεκτρική κουζίνα. Η γιαγιά κυρίως εκεί ψήνει τα φαγητά της, ο δε μπαμπάκης επιμένει πως πατάτες φούρνου σαν της μάνας του πουθενά στον κόσμο! Για τα μούτρα της μαμάς εκείνη τη στιγμή δεν χρειάζεται να σας πω...

Δίπλα από την κουζίνα υπάρχει μια μικρή καμαρούλα. Εκεί κοιμάται το χαζο-Λενιώ. Δεν έχει παράθυρο, δεν αερίζεται, γι' αυτό και εκείνη μυρίζει πάντα σαν το πιάτο της ημέρας.

Στον πάνω όροφο υπάρχουν τέσσερα μεγάλα δωμάτια. Της γιαγιάς και του παππού, με τα ωραία γαλάζια έπιπλα – «πατίνα» τα λένε, καμία σχέση με το πατινάζ. Η γιαγιά πέταξε στα σκουπίδια την παλιά της κρεβατοκάμαρα και πήρε αυτά, που είναι πολύ της μόδας.

Η μαμά θύμωσε, είπε πως τέτοια «κομμάτια» –έτσι τα ονόμασε– δεν πετιούνται και πως θα έπρεπε τουλάχιστον να μας ενημέρωναν για να τα παίρναμε εμείς.

Από τη μαμά φαίνεται ότι κληρονόμησα την αγάπη μου για οτιδήποτε παλιό. Βέβαια, εγώ, κατά τη συνήθειά μου, το έφτασα στα άκρα και δεν μου αρέσει τίποτα καινούργιο. Άλλο θέμα αυτό.

Το δωμάτιο της Ελευθερίας έχει ένα ωραίο σιδερένιο κρεβάτι με κουνουπιέρα και βρίσκεται δίπλα από το δικό μας. Όταν κοιμάμαι μαζί της –πολύ συχνά, όπως ίσως φαντάζεστε–, νομίζω ότι είμαι η

ωραία κοιμωμένη του παραμυθιού. Και, όσο χαζό κι αν μου φαίνεται το συγκεκριμένο παραμύθι, στο κρεβάτι με την κουνουπιέρα δεν λέω ποτέ όχι. Σ' ένα παλιό σεντούκι από ξύλο και μπρούντζο η Τετερία έχει φυλαγμένα τα προικιά της. Προικιά είναι τα σεντόνια και οι πετσέτες και τα κεντήματα που θα χρησιμοποιήσει στο δικό της σπίτι, όταν παντρευτεί. Όμως, επειδή δεν παντρεύεται, μου λέει ότι *και* αυτά θα τα δώσει σ' εμένα. Τι να τα κάνω εγώ; Μπορείς να παίξεις κάποιο παιχνίδι με τις πετσέτες και τα καρεδάκια; Ούτε καν τις σαχλο-κουμπάρες!

Ο μπαμπάς με τη μαμά κοιμούνται στο άλλο δωμάτιο, που έχει ένα μεγάλο μπαλκόνι με θέα όλο το κτήμα. Στο βάθος μάλιστα φαίνεται η θάλασσα.

Το δικό μας δωμάτιο εννοείται πως είναι το πιο ωραίο! Είναι το πιο χαρούμενο και φωτεινό δωμάτιο του σπιτιού. Και λέω πως είναι χαρούμενο γιατί εκεί κοιμάμαι εγώ και ο Μάριος, που όλο πλάκες κάνουμε, αλλά και γιατί η Τετερία έχει ζωγραφίσει τους τοίχους με παραστάσεις από τους θεούς του Ολύμπου και από την «Οδύσσεια», που επίσης μας αρέσει πολύ.

Έχει ζωγραφίσει τη θεά Δήμητρα να κρατάει τα ξανθά στάχυα, τη Λήδα με τον Κύκνο, τον Απόλλωνα με τη χρυσή λύρα, τον Ποσειδώνα με τα γαλάζια δελφίνια στον έναν τοίχο.

Στον άλλο έχει ζωγραφίσει την τριήρη του Οδυσσέα μέσα στη φουρτουνιασμένη θάλασσα, την Καλυψώ με τα ρόδινα πέπλα, τον Αχιλλέα να προσπαθεί να βγάλει το βέλος από τη φτέρνα του και μια πανέμορφη Αφροδίτη που παίρνει το μήλο από έναν κούκλο Πάρη.

Το δωμάτιό μας έχει δύο παράθυρα και δυο κρεβάτια, το ένα ροζ και το άλλο γαλάζιο, για να μην ξεχνάμε ότι, αν και δίδυμα, είμαστε διαφορετικού φύλου. Το ένα παράθυρο βλέπει στο κτήμα και το άλλο στο περιβόλι. Στο ένα είναι κρεμασμένη ροζ κουρτίνα με πασχαλίτσες και στο άλλο γαλάζια με συννεφάκια. Στο πάτωμα απλώ-

νεται ένα χαλάκι που το έχει πλέξει η γιαγιά και παριστάνει ένα κοριτσάκι που φτιάχνει μια τούρτα και ένα αγοράκι που γράφει σε ένα τετράδιο.

Η πλήση εγκεφάλων, όπως καταλαβαίνετε, αρχίζει από πολύ νωρίς. Πιθανόν εξαιτίας του χαλιού που μου αντιστοιχούσε ποτέ δεν επιχείρησα να φτιάξω μια τούρτα.

Το τεράστιο αυτό σπίτι μέχρι πέρυσι ζεσταινόταν με σόμπες, αλλά ο παππούς πέρασε καλοριφέρ –έτσι το λέει– και είναι το πρώτο σπίτι στο χωριό με κεντρική θέρμανση και ζεστό νερό. Μεγάλες πολυτέλειες δηλαδή.

Πίσω από το σπίτι και πριν από το περιβόλι υπάρχει η αποθήκη, όπου μαζεύουν το σιτάρι, ξεραίνουν τα φρούτα και κάνουν τα κρασιά. Η αποθήκη αυτή είναι ο ιδανικός χώρος για πολλά από τα παιχνίδια μας.

Η γιαγιά και ο παππούς νιώθουν περήφανοι για το σπίτι τους και λένε ότι σαν αυτό δεν υπάρχει δεύτερο σε όλη την περιοχή.

Ο μπαμπάκης το αγαπάει πολύ γιατί είναι το καταφύγιό του, όπως λέει. Και εμείς το αγαπάμε, αλλά πιο πολύ αγαπάμε την αυλή, τη βεράντα και το λεμονοδάσος. Γιατί εκεί παίζουμε και κάνουμε ό,τι θέλουμε χωρίς την επίβλεψη των μεγάλων.

Στις γιορτές, μαζευόμαστε πολλοί. Η μεγαλύτερη γιορτή είναι του Αγίου Δημητρίου, τότε που γιορτάζει ο παππούς και εγώ. Εκείνη τη μέρα, μετά την εκκλησία και μέχρι αργά το βράδυ, έχουμε πολύ κόσμο. Περνάει όλο το χωριό! Και οι πλούσιοι και οι φτωχοί. Εμείς όμως δεν είμαστε κάθε χρόνο εκεί, η μαμά θέλει να πηγαίνουμε και στο δικό της πατρικό, αφού γιορτάζει και η δική της μαμά, η γιαγιά Δήμητρα.

Κάθε χρόνο πριν από τη γιορτή, περίπου στις 20 Οκτωβρίου ασπύμε, γίνεται ένας καβγάς για το αν θα πάμε στο χωριό ή στη γιαγιά Δήμητρα. Μια χρονιά νικάει η μαμά και μια χρονιά νικάει ο μπαμπάκης. Ισοπαλία.

Τα Χριστούγεννα όμως και το Πάσχα πάμε πάντα στο χωριό, το σπίτι έχει και πάλι την τιμητική του. Φίλοι του παππού και του μπαμπά πάνε και έρχονται και οι μεθυστικές μυρωδιές από τις ετοιμασίες στην κουζίνα και στον φούρνο έξω μας σπάνε τη μύτη. Η γιαγιά Μαρία είναι πολύ καλή μαγείρισσα και μερακλού.

Μερακλής, να σας εξηγήσω, είναι ο άνθρωπος που του αρέσουν τα ωραία. Όλα τα ωραία: τα ωραία φαγητά, τα ωραία τραγούδια, τα ωραία ρούχα, τα ωραία λουλούδια και οι ωραίες γυναίκες. Αυτό το τελευταίο, βέβαια, είναι για τους άντρες. Γιατί δεν άκουσα ποτέ να θαυμάζουν κάποια γυναίκα για μερακλού επειδή της αρέσουν οι ωραίοι άντρες.

Η γιαγιά Μαρία, αυστηρή και προγραμματισμένη όπως είναι σε όλα, μπορεί μεν να μαγειρεύει πολύ καλά, όμως η μαμά λέει ότι στερείται φαντασίας και ποικιλίας. Σε απλά ελληνικά αυτό σημαίνει ότι στα γιορταστικά μας γεύματα τα φαγητά είναι πάντα τα ίδια.

Σημειώστε, παρακαλώ: Τα Χριστούγεννα κότα γεμιστή, κοτόσουπα και γουρουνόπουλο στον φούρνο. Όλα αηδία!

Την Πρωτοχρονιά γαλοπούλα γεμιστή και λαγός στιφάδο. Επίσης αηδία, μην πω και χειρότερη.

Τα Θεοφάνια ψαρόσουπα και ψάρι στον φούρνο.

Εγώ σε όλα αυτά τα τραπέζια τρώω μόνο τις πατάτες που είναι στο ταψί μαζί με την κότα ή τη γαλοπούλα και τα υπόλοιπα τα δίνω με τρόπο στον Μάριο ή στον Έκτορα. Αυτός είναι ο σκύλος του παππού και, σε αντίθεση με τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά, που ξαπλώνει κάτω από την καρέκλα μου και τρώει συνέχεια από μένα, τα Θεοφάνια δεν μπαίνει καν στο σπίτι. Γιατί είναι ένας

σοφός σκύλος, κι ας μου δημιουργεί πρόβλημα ποιον να μπουκώσω για να μη φανεί πως δεν τρώω τίποτα.

Η μαμά, αν και δεν στερείται φαντασίας, κάνει απαραίτητα κορμό χριστουγεννιάτικο τα Χριστούγεννα και κορμό πρωτοχρονιάτικο την Πρωτοχρονιά. Με κρέμα και σοκολάτα. Δεν ξέρω ποια είναι η διαφορά γιατί ποτέ δεν έφαγα, ούτε τα Χριστούγεννα ούτε την Πρωτοχρονιά. Το μόνο που μου αρέσει είναι να γλείφω την κρέμα και τη σοκολάτα που περισσεύουν στα δύο μπολ όσην ώρα εκείνη τον συναρμολογεί. «Τόσο παράξενο παιδί...» μουρμουρίζει, και απορώ πού τη βλέπει την παραξενιά!

Το γλυκό των Θεοφανίων είναι ο μπακλαβάς, που είναι και νηστίσιμος και τον κάνει η ψυχοκόρη της γιαγιάς, το χαζο-Λενιώ. Και για να εξηγουμαστε, «ψυχοκόρη» θα πει ότι, αν και δεν είναι πραγματική της κόρη, την αγαπάει σαν τα παιδιά της. Ναι, καλά. Όλο δουλειές τη βάζει να κάνει.

Το χαζο-Λενιώ είναι ένα κοριτσάκι σαν γριά ή μια γριά σαν κοριτσάκι –δεν ξέρω την πραγματική της ηλικία–, που είναι από το νησί της γιαγιάς και είναι «πεντάρφαν'», όπως λέει η ίδια. Το Λενιώ έχει το ίδιο πρόβλημα στο ματάκι όπως ο Έκτωρ, χωρίς να έχουν κάποια συγγένεια, και μιλάει πολύ παράξενα. Δεν λέει ολόκληρες τις λέξεις, ενώ λέει και λάθος λέξεις. Δηλαδή το χειρότερό μου! Ας πούμε, αν θέλει να πει «Είμαι χορτάτη», λέει «Είμαι χορτασμέν'». Ενώ, αν θέλει να πει «Είμαι κουρασμένη», λέει «Είμαι κουρασστή». Πάρε και κατάλαβε δηλαδή.

Αν και κάνει *σοόλες* τις δουλειές στο σπίτι εκτός από το μαγείρεμα και κανονικά θα έπρεπε να μισεί τη γιαγιά –αφού εγώ, όταν η μαμά επιμένει να στρώσω το κρεβάτι μου, τσατίζομαι τόσο πολύ–, της είναι απόλυτα αφοσιωμένο. Τη λέει κυρά και υπακούει τυφλά στις διαταγές της. Φέρε νερό, τάισε τις κότες, άδειασε τους κου-

βάδες, πλύνε τις σκάλες, κόψε ντομάτες, πάτα τα σεντόνια! Κι αυτό το «πάτα τα σεντόνια» δεν είναι κάτι απλό, όπως φανταζόμουν πιο μικρή. Δεν σημαίνει βάζω τα σεντόνια στο πάτωμα και περπατώ πάνω τους, όσοχι, καθόλου μάλιστα. Σημαίνει τα σιδερώνω, εντάξει;

Το χαζο-Λενιώ εξηγεί και τα όνειρα της γιαγιάς και φροντίζει πάντα να την καθησυχάζει. «Καλό είνι, κυρά, μην ανησυχάς! Στιφάν' γάμου σημαίν'». Διότι είναι και πονηρή και ξέρει πως η γιαγιά μόνο αυτό περιμένει στη ζωή της. Να παντρευτεί η Τετερία. Τίποτε άλλο, μας το 'χει δηλώσει πολλές φορές.

Επίσης μιμείται τους πάντες. Δηλαδή προσπαθεί να μιλήσει όπως η μαμά και λέει κοτσάνες, θέλει να καπνίζει όπως ο παππούς –που, σημειωτέον, είναι ο ήρωάς της για κάποιο λόγο–, θέλει να βάζει τα ρούχα της γιαγιάς. Μέχρι και το βάδισμα της Τετερίας μιμείται πολλές φορές και, όταν τη μαλώνει η γιαγιά, λέει πως τάχα «πουνάει του πουδάρ' τς». Έτσι ακριβώς.

Φυσικά, όλοι οι μεγάλοι τη φωνάζουν Λενιώ. Μόνο εγώ και ο Μάριος τη λέμε χαζο-Λενιώ γιατί δεν τη χωνεύουμε. Θα σας πω τώρα το γιατί, και θα μου πείτε αν έχω άδικο. Όταν λοιπόν πάω στην κουζίνα για να πάρω κάτι –και βέβαια ποτέ φαγητό–, αν δεν είναι κανείς άλλος εκεί, μου λέει πάντα: «Θα φας ποτέ, σκατόπιδο; Θέλ'ς όλ' να σε περικαλάν', ε;» και σηκώνει απειλητικά τη σιδερένια κουτάλα. Μου φαίνεται ότι ούτε αυτή με χωνεύει και τόσο.

Αλλά για εξηγήστε μου κάτι. Τον Μάριο, που δεν θέλει παρακάλια για να φάει, γιατί, όταν πίνει νερό στην κουζίνα, του λέει «Όλο νιρό πίν'ς, σκατόπιδο. Αμ, τόσο που τρώεις! Θα φας κι μιάς, Γαργανουράκ'!»;

Το «Γαργανουράκ'» μάλλον είναι από λάθος. Κάποτε θα άκουσε την Τετερία να μας λέει για τον Γαργαντούα, τον λαίμαργο ήρωα του Ραμπελέ –πάντα μας μαθαίνει και το όνομα του συγγραφέα– και το χαζο-Λενιώ τον μπερδεύει φαίνεται με τον Γαργανουράκη, έναν

τραγουδιστή από την Κρήτη, που βγαίνει πολύ συχνά στην τηλεόραση και τραγουδάει παίζοντας λύρα.

ΝΕΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

Στα χρόνια της χούντας, η δεκάχρονη Δήμητρα μαζί με τον δίδυμο αδελφό και τους γονείς της περνάνε τις διακοπές του Πάσχα στο σπίτι των παππούδων τους στο χωριό.

Μια σειρά από απρόβλεπτα γεγονότα θα διαταράξει τη φαινομενική γαλήνη της καθωσπρέπει οικογένειας για την οποία τα ενήλικα μέλη είναι ιδιαίτερα περήφανα.

Ένας τραγικός θάνατος, η επιβεβλημένη αναβολή του πολυαναμενόμενου γάμου, η εμφάνιση ενός άγνωστου μέχρι εκείνη τη στιγμή μέλους της οικογένειας και το καλό κρυμμένο μυστικό που θα βγει στην επιφάνεια θα ανατρέψουν τις ισορροπίες και θα πυροδοτήσουν εξελίξεις. Τέτοιες που κανείς δεν είχε υπολογίσει.

Η Δήμητρα, ο Μάριος και η θεία τους η Ελευθερία, η «Αγία Τριάδα» όπως αυτοαποκαλούνται, θα είναι η κινητήρια δύναμη όλων των δραματικών εξελίξεων.

***Ένα τρυφερό μυθιστόρημα για την αξία της ελευθερίας,
για αλληγορία για μια σκοτεινή εποχή, αβυσσά και ένα ταξίδι
στην αθωότητα της παιδικής ηλικίας, τότε που
μόνο η Αγάπη έχει σημασία...***

ISBN:978-618-03-1850-0

9 786180 318500

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81850